

Piratvirksomheten i Aden-bukten

En analyse av hvordan piratvirksomheten i Aden-bukten har
blitt et sikkerhetspolitisk problem i Norge

Tommy Hansen

*SVF-6901 Masteroppgave i Internasjonal sikkerhet, etterretning og etikk
Det samfunnsvitenskapelige fakultet
Universitetet i Tromsø
Våren 2013*

Sammendrag

Hvorfor er det slik at enkelte fenomen og hendelser plutselig blir løftet over i den sikkerhetspolitisk sfære? Piratvirksomheten utenfor Somalia fikk i 2008 en betydelig oppmerksomhet, og ble over kort tid et internasjonalt sikkerhetspolitisk problem. Sikkerhetsrådet utstede en rekke resolusjoner, og NATO iverksatte en militær aksjon. Norge har bekjempet piratvirksomheten med en rekke ulike midler som militære virkemiddel, diplomati og økonomiske bidrag. I denne oppgaven analyserer jeg ulike dokumenter for å undersøke om, og hvordan piratvirksomheten har blitt sikkerhetisert. Det som oppgaven undersøker er hvorvidt håndteringen av piratvirksomheten avviker fra ordinære politiske prosedyrer, herunder om piratvirksomheten har blitt akseptert som en eksistensiell trussel mot et objekt, og hvilke tiltak Norge har møtt trusselen med. Undersøkelsen tyder på at piratvirksomheten har blitt sikkerhetisert, og at media har spilt en viktig rolle i å etablere piratvirksomheten som en eksistensiell trussel. I oppgaven argumenteres det bl.a. at bruk av militære virkemiddel, bevæpning av sivile fartøy og summen av flere andre tiltak avviker fra ordinære politiske prosedyrer, at dette derfor tyder på en vellykket sikkerhetiseringen av piratvirksomheten i Norge.

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegnelse.....	2
1 Innledning.....	4
1.1 Problemstilling og avgrensning.....	5
1.2 Begrepsavklaring.....	6
1.2.1 Piratvirksomhet.....	6
1.2.2 Sikkerhetisering.....	6
1.3 Studier om sikkerhetisering av Piratvirksomheten.....	7
1.4 Oppgavens oppbygning.....	8
2 Metode og teori.....	9
2.1 Metodisk rammeverk.....	9
2.2 Teori.....	11
2.2.1 Utvikling av sikkerhetsbegrepet & perspektiv på sikkerhet.....	11
2.2.2 Sikkerhetiserings teori.....	16
2.2.3 Kritikk mot sikkerhetiseringsteorien.....	19
3 Piratene i Somalia – hva dreier det seg om?.....	21
3.1 Bakgrunn.....	21
3.2 Internasjonal og nasjonal og respons - sikkerhetisering.....	23
4 Analyse.....	26
4.1 Offentlige dokumenter og media.....	26
4.1.1 Referanse objekt – hva trues.....	26
4.1.2 Trusselen.....	30
4.1.3 Ekstraordinære tiltak.....	33
4.1.4 Aktørene og sikkerhetiseringsprosessen.....	36
5 Konklusjon.....	42
6 Litteraturliste.....	44

Figurer/bilder

Figur 1 Utvidelsen av konseptet sikkerhet.....	12
Figur 2 Oversikt over perspektivenes ståsted	15
Figur 3 Havet utenfor Afrikas Østkyst.....	21
Figur 4 Avisoppslag ”Til krig”	31
Figur 5 Piratene slår til etter USA aksjon.....	31

1 Innledning

Hvorfor er det slik at enkelte fenomen og tema, som kapring av skip i internasjonale farvann, plutselig blir tema for Norsk sikkerhetspolitikk? Dette var et spørsmål jeg undret meg over i 2008 og var utgangspunkt for denne oppgaven. Det er flere årsaker til at dette fanget min oppmerksomhet og fikk meg til å undersøke temaet. I 2008 ble det besluttet at Norge skulle bidra med en fregatt for å bekjempe piratvirksomheten utenfor Somalia. Et militært virkemiddel mot det som fremstod som kriminelle aktører. I tillegg var det en betydelig økning i antall artikler om temaet i media. I min egen undersøkelse av antall artikler som omhandler piratvirksomheten i norske medier har jeg funnet at antall artikler øker fra 3 i 2007 til 40 i 2008, og til ca. 100 i 2009¹.

Fram til 2008 hadde piratvirksomheten utenfor Somalia vært en marginal trussel som i stor grad hadde vært ignorert av det internasjonale samfunnet og media. Dette endret seg i 2008, en årsak til dette var at antall kaprede skip økte betydelig, fra 76 forsøk i 2007 til 206 angrep i 2008. (IEGPS 2008:13) Internasjonalt ble søkelyset først rettet mot piratvirksomheten når oljetankeren *Sirius Star* ble kapret, med en last som utgjorde en tredjedel av dagsproduksjonen i Gulfen (Kraska & Wilson, 2009). I Norge var det først da det norske fartøyet *Bow Cedar* ble forsøkt kapret, at sjørøveri ble for allment kjent (NRK nett, 30.09.2008). Et år senere, august 2009, stilte Norge med en fregatt for å bekjempe piratvirksomheten utenfor Aden-bukten. Fregatten skulle som del av EU-operasjonen *Atalanta*, sikre den internasjonale skipstrafikken, og sikre at matforsyningene fra FNs matvareprogram kom trygt inn til Somalia. (FD, 27.11.2011)

Et av hjemmelsgrunnlagene for å reagere med maktmiddel var resolusjon 1816, som ble utstedt av Sikkerhetsrådet (FN) i 2008. Christian Bueger hevder at dette var et resultat av en prosess som omtales som sikkerhetisering. Dette er en prosess hvor et tema blir løftet fra en politisk sfære til en sikkerhetspolitisk sfære. (Bueger, 2010:13) Selv om sikkerhetsrådet lykkes i å sikkerhetisere piratvirksomheten internasjonalt, er det ikke dermed en selvfølge at den enkelte nasjonalstat lykkes med dette nasjonalt. Resolusjon 1816 var hjemmelsgrunnlaget, men hvordan den enkelte

¹ Dette er basert på et søk i Retriever, hvor det det søkt på ordene, piratvirksomhet, pirat, Somalia og Aden-bukten. Totalt antall artikler i perioden 1995-2012 er 351. Uttak av artikler er foretatt 27.09.2012.

stat valgte å respondere og med hvilke tiltak er ulik. Det som er interessant, er hvordan piratvirksomheten i løpet av noen år har blitt akseptert som en internasjonal trussel, og hvor Norge har respondert på denne trusselen med ulike virkemiddel som militær makt, og bevæpning av sivile fartøy. Dette kan tolkes som et avvik fra ordinære politiske prosedyrer, og er tema for denne masteroppgaven.

1.1 Problemstilling og avgrensning

Hensikten med denne oppgaven er å undersøke om og hvordan piratvirksomheten utenfor Adenbukten har blitt sikkerhetisert i Norge.

Har piratvirksomheten utenfor Aden-bukten blitt sikkerhetisert i Norge, og i så fall hvordan har den blitt sikkerhetisert?

Dette skal jeg undersøke ved å identifisere hvem som er sikkerhetsaktører, dvs. den aktøren som erklærer at et objekt er truet. I tillegg skal jeg undersøke hvordan piratvirksomheten har blitt fremstilt som en eksistensiell trussel. Videre vil jeg undersøke hvilket objekter som blir fremstilt som truet, og dermed har en legitim rett til å kreve sin overlevelse. Jeg vil også undersøke hvilke ekstraordinære tiltak som gjennomføres eller blir forsøkt gjennomført.

Jeg har begrenset studien til å gjelde perioden 2008-2011. Det var i denne perioden spesielt mye fokus på piratvirksomheten både internasjonalt og nasjonalt. Oppgaven begrenser seg i tillegg til kun å undersøke sikkerhetiseringen fra et nasjonalt perspektiv. Jeg har i oppgaven valgt å ikke undersøke hvordan piratvirksomheten har blitt sikkerhetisert internasjonalt og i hvilken grad dette har bidratt til sikkerhetiseringen i Norge.

Denne undersøkelsen bidrar til forskningen på to måter. Første og fremst så gir den innsikt i hvordan en trussel kan bli presentert som så truende mot et objekt at det tillates bruk av ekstraordinære tiltak. Samtidig så øker denne oppgaven forståelse av hva som kan oppfattes som et avvik fra ordinære politiske prosedyrer, og hvordan en slik prosess kan foregå. På et overordnet nivå gir oppgaven innsikt i hvordan man kan bryte de ordinære politiske spilleregler for å gjennomføre tiltak man ellers ikke ville ha gjennomført.

1.2 Begrepsavklaring

1.2.1 Piratvirksomhet

Ordet pirat stammer fra det greske ordet “periates” som var begrepet brukt om eventyrere som angriper et skip (Johnson and Valencia, 2005:x). En slik forståelse av pirater finner vi også i moderne definisjoner. Det internasjonale maritime byrå (IMB) definerer piratvirksomhet som: “[...]an act of boarding or attempting to board any ship with the intent to commit theft or any other crime and with the attempt or capability to use force in furtherance of that act”(MTRC, nettsted). I artikkel 101 (UNCLOS) definerer FN piratvirksomhet til å gjelde følgende handlinger:

- a) any illegal acts of violence or detention, or any act of depredation, committed for private ends by the crew or the passengers of a private ship or a private aircraft, and directed—*
 - (i) on the high seas, against another ship or aircraft, or against persons or property on board such ship or aircraft;*
 - (ii) against a ship, aircraft, persons or property in a place outside the jurisdiction of any State;*
- (b) any act of voluntary participation in the operation of a ship or of an aircraft with knowledge of facts making it a pirate ship or aircraft;*
- (c) any act of inciting or of intentionally facilitating an act described in subparagraph (a) or (b).*

Vi kan dermed legge til grunn at piratvirksomhet er en ulovlig handling hvor man enten border eller forsøker å borde et skip i den hensikt å begå en kriminelle handling, som å ta gisler, kreve løsepenger, stjele eller bruk av vold. Piratvirksomhet er langt fra et nytt fenomen. Så tidlig som i 67 f.Kr. måtte det Romerske senatet håndtere pirater i deres farvann, og historien er lang og blodig. (Konstam, 2008). I nyere fortolkninger er denne aktiviteten beskrevet som: “[...]piracy is the world’s longest running armed conflict, a de facto low-level war that has simmered on the seas for thousands of years” (Bueger, 2010:2) Trusselen beskrives som en stadig pågående lavkonflikts krig, noe dagens bruk av militære virkemidler kan tyde på (Konstam, 2008). Samtidig så kan det hevdes at piratvirksomheten er sjøvarianten av landrøveri, den engelske kriminologen Vagg skriver “[...]piracy is equivalent to robbery or banditry with the sole difference that it occurs on water.” (Johnson and Valencia, 2005: xi). Piratvirksomheten kan dermed både ses på som en kriminell handling og en militær trussel. Dette vil også kunne få betydning for hvilke tiltak det internasjonale samfunnet møter trusselen med og hvordan dette aksepteres.

1.2.2 Sikkerhetisering

Sikkerhetisering er en teori som sier noe om hvordan et tema går fra en ikke-politisk arena til

sikkerhetspolitisk arena som følge av en sikkerhetstale (*speech-act*). Dette anses som en utførende handling og fører til at et tema blir sikkerhetisert. Noe som betyr at man tar det ut av ordinær politikk og kan gjøre bruk av ekstraordinære tiltak for å møte en trussel. (Buzan, 1998). ”Ordinær politikk” følger de vanlige politiske spilleregler, hvor forslag fremmes og behandles etter de gitte retningslinjer. Sikkerhetisering avviker dermed fra det ordinære ved at trusler og tiltak håndteres utenfor de ordinære ”rutiner”. Dette vil jeg komme nærmere inn på i teori kapitlet.

I oppgaven bruker jeg den etablerte oversettelsen ”sikkerhetisering” for det engelske begrepet *securitization* (Østerud 1997:251 & Gad & Petersen, 2012). I de tilfeller jeg ikke har funnet etablerte oversettelser har jeg brukt norske ord, men samtidig satt de engelske begrepene i parentes.

1.3 Studier om sikkerhetisering av Piratvirksomheten

Sikkerhetsstudier er et omfattende fagområde og sikkerhetisering er et av flere perspektiv. Jeg har funnet to studier som omhandler sikkerhetiseringen av piratvirksomheten. Begge disse undersøker sikkerhetisering av piratvirksomheten fra et internasjonalt perspektiv. Bilyana Tsvetkova (2009) undersøker i sin artikkel hvorfor piratvirksomheten fikk status som en trussel mot internasjonalt sikkerhet, og hvilke årsaker som ble brukt som legitimering for de tiltak som ble iverksatt. Hun argumenterer i sin artikkel for at dette skyldes den trussel piratvirksomheten utgjorde mot olje forsyningene til de vestlige stater. Christian Bueger (2010) rekonstruerer sikkerhetiseringsprosessen i Sikkerhetsrådet (FN) i forkant av utarbeidelsen av resolusjon 1816. Bueger hevder at resolusjon 1816 var et resultat av en vellykket sikkerhetiseringsprosess.

Om piratvirksomheten generelt, opprinnelse, årsaksforklaringer er det derimot skrevet flere artikler og temahefter. Det er også skrevet en masteroppgave ved Forsvarets Stabsskolen som undersøker tiltakene mot piratvirksomheten i perioden 2008-2009, med fokus på de sjømilitære tiltak (Johannesen, 2010). I tillegg er det skrevet flere oppgaver om piratvirksomheten og juridiske utfordringer ved Universitetet i Tromsø. Jeg kan ikke se at det er gjort undersøkelser som kan forklare den norske responsen. Min oppgave vil bidra til å forstå den norske responsen med utgangspunkt i sikkerhetiseringsteorien.

1.4 Oppgavens oppbygning

I denne oppgaver er det 5 kapitler. Første del er en innledning til oppgaven. I neste kapittel er det en gjennomgang av det metodiske, hvordan data samles inn, analyseres og presenteres. I tillegg presenteres det teoretiske rammeverk, som bygger på sikkerhetiserings teori. Kapittel 3 er et kontekstkapittel som legger grunnlag for den videre analyse. Kapittelet gir en oversikt og forståelse av temaet som skal undersøkes, hvilket er piratvirksomheten i Somalia og håndtering av denne. Kapittel 4 er analyse kapittelet hvor jeg undersøker og analyserer de ulike skriftlige kilder. Med utgangspunkt i sikkerhetiseringsteorien undersøker jeg hvordan og om piratvirksomheten har blitt sikkerhetisert. I siste kapittel konkluderer jeg.

2 Metode og teori

2.1 Metodisk rammeverk

En vitenskapelig metode er en fremgangsmåte eller teknikk som brukes for å gi svar på et forskningsspørsmål. Valg av metode er avgjørende for å gi svar på de forskningsspørsmål man søker å gi svar på (Jacobsen 2005:24). For å kunne svare på mitt forskningsspørsmål har jeg valgt dokumentanalyse. Dette er en kvalitativ metode for innsamling og analyse av data (Jacobsen 2005:163). Primær kilder vil være offentlige dokumenter, korrespondanse mellom offentlige myndigheter og ulike aktører, samt artikler fra media. Årsaken til at jeg har valgt en kvalitativ metode er fordi dette gir mulighet til en mer åpen og utforskende tilnærming, og en mulighet til å undersøke temaet mer i dybden. Metoden er godt egnet til problemstillinger hvor vi vet lite om temaet som skal undersøkes. (Jacobsen, 2005:129)

En dokumentanalyse kan innebære en systematisering av sitater med sikte på å belyse utvalgte problemstillinger. Det kan for eksempel dreie seg om å få innblikk i hvilke argumenter, standpunkter, holdninger eller verdier som står sentralt i ulike tekster. En fordel med denne metoden er at den kan bli kontrollert og validert i ettertid. (Jacobsen 2005:163) Det som kan være en utfordring med metoden er at detaljgraden ofte er liten, samtidig som teksten ofte står utenfor den konteksten den var skrevet i. Teksten er skrevet for et annet formål enn det den brukes til. Dette skiller også dokumentanalyse fra data som forskeren har hentet inn selv, for eksempel i form av observasjon eller intervju. Som forsker er det dermed en fare for at jeg tar teksten ut av konteksten og tilpasser min argumentasjon. (Thagaard, 2008:68). Dette er noe jeg må være bevisst på i min bruk av dokumentanalyse. Dokumentanalyse kan defineres på følgende måte:

”Den detaljerede undersøgelse af dokumenter der er produceret på tværs af en række forskellige sociale praksisser og som kan antage en varierte af udtryksformer fra det skrevne ord til visuelle billeder. Betydningen af dokumenterne kan lokaliseres i de historiske omstændigheder, hvorunder de er skabt i deres cirkulasjon og modtagelse samt ligeledes i de sociale funktioner, fortolkninger, effekter og anvendelse der associeres med dem” (Wharton i Sneldal, 2011:19)

Med utgangspunkt i denne definisjonen kan vi si at dokumentanalyse kan innta ulike former, alt etter kildens karakter og hva den som foretar analysen ønsker å undersøke. Dokumentanalyse er med andre ord ikke en metode som sier noe om hvordan man vil benytte det empiriske materialet, men bare at det vil benyttes. Min hensikt med valg av undersøkelses og analyse metode er å

identifisere sikkerhetsaktører, publikum, trusler, referanse objekt, og tiltak og ikke minst identifisere et sikkerhetstrekk. Dette kan forklares som et argument som er bygget opp etter en gitt retorisk struktur. (Stritzel, 2012) Kvalitativ metode er mindre egnet til en slik undersøkelse (Jacobsen, 2005).

I denne oppgaven vil jeg undersøke både offentlige dokumenter, taler og hvordan piratvirksomheten er omtalt i media. Utfordringer knyttet til kilder i en dokumentanalyse kan være forskjell i bruk, karakter og kvalitet, og er derfor viktig å være bevisst på i analysen. Jacobsen trekker fram tre situasjoner hvor dokumentundersøkelse kan være spesielt godt egnet: når det er umulig å samle inn primærdata, når vi ønsker å få tak i hvordan andre har fortolket en viss situasjon eller hendelse, eller når vi ønsker å få tak i hva mennesker faktisk har sagt og gjort, som er noe av det jeg ønsker å undersøke. (Jacobsen 2005:163)

Når det gjelder utvalg av tekster så bør disse velges med utgangspunkt i at de er sentrale på en slik måte at man kan forvente at en argumentasjon vil finne sted i de utvalgte dokumenter (Buzan m.fl. 1998:177). I min analyse har jeg valgt å se på både taler og uttalelser fra statlige aktører. Ettersom media har en påvirkning på opinionen har jeg også valgt å gjennomgå artikler som omtaler piratvirksomheten i Aden-bukten. Jeg valgte å søke bredt, og gjorde et søk på artikler i perioden 1995-2012 for å få et helhetlig bilde av media dekning. Ved å gjøre dette kunne jeg også finne en eventuell endring i perioden 2008-2011. Totalt antall artikler som ble funnet var 351. Artikkene har jeg undersøkt mht. argumentasjon, bilde bruk, aktører og hvordan saken har blitt fremstilt. For å finne aktører og deres interesse roller og argumentasjon har jeg søkt etter dokumenter i offentlig postjournal, med søkeordene: privatvirksomhet, pirater, Somalia, Aden-bukten, og bedt om innsyn i de ulike dokumenter. Flere av dokumentene viste seg å være unntatt offentligheten. Det er også gjennomgått styrende dokumenter, men det er ikke gjort relevante funn. Dette er også bakgrunn for valg av de dokumenter som blir presentert i denne oppgaven, det er i disse dokumentene funnene er gjort.

2.2 Teori

Jeg vil i denne delen gjøre rede for utviklingen av sikkerhet som konsept. I tillegg vil jeg komme inn på tre ulike perspektiv som kan benyttes til sikkerhetsstudier. Jeg vil kort gi en oversikt over sikkerhetiseringsteorien i forhold til to alternative perspektiv, før jeg i neste del går dypere inn på teorien som er valgt for min oppgave. I tillegg til sikkerhetisering ser jeg på strategiske studier og ”*human security*”. Hensikten er å gi en forståelse for valg av teori. Første del av kapittelet gir en forståelsen av hvor sikkerhetiseringsperspektivet befinner seg i forhold til andre relevante perspektiv innenfor studier av sikkerhetspolitikk. Andre del går dypere inn på sikkerhetiseringsteorien.

2.2.1 Utvikling av sikkerhetsbegrepet & perspektiv på sikkerhet

Sikkerhetsstudier hører til under studier av internasjonale relasjoner, og er opptatt av sikkerhet som konsept og dets betydning i utforming av politikk (Evans, 1998:496). Det tradisjonelle synet på sikkerhet dominerte perioden etter andre verdenskrig. Det akademiske miljø tok utgangspunkt i at *”security studies may be defined as the study of the threat, use and control of military force”* (Hough 2004:7). Realisme som teori dominerte denne perioden. Realisme tar utgangspunkt i at statene er aktørene, hvor relasjonene mellom stater domineres av maktpolitikk. Den amerikanske statsviteren Kenneth Waltz hevdet at statens eneste motiv var overlevelse, og alle deres handlinger var basert på dette (Burchill m.fl. 2005:41). I et slikt system er tillit til dels fraværende, og sikkerhet for en stat betyr usikkerhet for en annen. Sikkerhetsstudier utelukker i stor grad andre sektorer enn den militære, og andre nivå enn staten. Det kan hevdes at dette er et innskrenket og begrenset perspektiv, sammenlignet med utviklingen av sikkerhetsbegrepet som etter hvert fant sted. Med utgangspunkt i realisme kan sikkerhet defineres som en tilstand hvor en stats sentrale verdier som suverenitet ikke lenger er truet av en annen stat. (Hough 2004:4)

Den kalde krigen satte sitt preg på etterkrigsperioden og studiene var preget av den politiske situasjonen hvor to supermakter dominerte og dikterte verdensorden. På slutten av 90 tallet endret den politiske situasjonen seg, den kalde krigen var slutt og andre utfordringer og trusler preget dagsorden. Dette førte også til at sikkerhetsstudiene endre seg, og det etablerte seg etter hvert en utvidet forståelse av sikkerhet. Ullman definere det utvidede sikkerhetsbegrep på følgende måte:

"an action or sequence of events that (1) threatens drastically and over a relatively brief span of time to degrade the quality of life for the inhabitants of a state or (2) threatens significantly to narrow the range of policy choices available to a government of a state, or to private, nongovernmental entities (persons, groups, corporations) within the state." (Hough 2004:7)

Forståelsen av sikkerhet utvidet seg dermed både med hensyn til aktører, og ikke minst hvilke sektorer som var truet (Hough 2004:6-8). Sektorer som ble inkludert i tillegg til den militære var økonomi, miljø, samfunn, kriminalitet, og helse. De som forfektet det tradisjonelle synet på sikkerhet fryktet at en utvidelse ville føre til at alt kunne høre til under sikkerhet, og at begrepet dermed ble vannet ut. (Hough, 2004:9) En konsekvens av dette er at man har fått minst to ulike retninger på sikkerhetsstudier, de som opprettholder det tradisjonelle perspektivet, og de som mener at sikkerhet omhandler andre sektorer enn militære og andre enheter enn staten.

Emma Rothschild (1995) oppsummerer utviklingen og den utvidede forståelsen av sikkerhet i to dimensjoner. Vertikalt har sikkerhet utvidet seg fra sikkerhet for nasjoner og individer i den nedre enden av skalaen, og til internasjonale systemer og biosfæren i den øvre enden. Den horisontale aksene plasser ut sektorene, fra den militære til den politiske, økonomiske, samfunn, miljø og "human security". Samtidig trekker hun fram at ansvar for sikkerhet også utvides fra nasjonalstaten oppover til internasjonale institusjoner, og nedover til regional og lokal makt. Horisontalt til "ikke statlige organisasjoner", media og velgere. Kristian Åtland gjengir en modell av Ole Wæver i sin avhandling som viser utviklingen i de to aksene. Modellen er ikke helt lik det Rothschild beskriver, men viser allikevel både utvidelsen (sektorer), og de ulike nivå analysen kan fokusere sin analyse på (*deepening*) (Åtland, 2009:15).

Figur 1 Utvidelsen av konseptet sikkerhet

En utvidet forståelse av sikkerhet som konsept betyr også at det er ulike perspektiv som kan benyttes for å studere sikkerhet. Hvor noen som sikkerhetisering har fokusert på utvidelse av sektorene, og andre på nivåene. Jeg har så langt introdusert det tradisjonelle perspektivet, videre vil jeg presentere to alternativ til sikkerhetisering før jeg begrunner hvorfor jeg har valgt sikkerhetisering. I neste kapittel vil jeg deretter gå dypere inn på sikkerhetiseringsteorien.

Et perspektiv innenfor de tradisjonelle studier er Strategiske studier (Åtland, 2007:16). Strategi er ”læren om militære midlers anvendelse for å fremme politiske mål” (Diesen, 2000:11).

Strategiske studier undersøker dermed i hovedsak hvordan militær makt benyttes for å oppnå de politiske mål, og hvordan begrensninger som økonomi, og samfunn påvirker hvordan politiske mål og militære midler samvirker (Åtland, 2007:16). Strategiske studier er mindre omfattende og detaljerte i sine studier av sikkerhet og ligger i midten i figur 1, og går i hovedsak ikke utover den militære sektor og staten som aktør. Jeg kunne i min oppgave benyttet strategiske studier for å undersøke det militære bidraget i forhold til politiske målsetning og policy i Norge. Et slikt valg ville utelukket flere forhold jeg ønsker å undersøke i min oppgave, eksempelvis andre sektorer enn den militære og aktører enn staten.

I den ene enden av skalaen finner vi ”*Human Security*” som også omtales som ”*Emancipation*”. Dette er et av flere perspektiver som har vokst fram, og hører inn under det som omtales som kritiske studier (*Critical Security Studies–CSS*). CSS samfunnet har til felles at de ønsker å endre sikkerhetsstudiene sitt fokus fra den militære til ikke militære sektorer, og fra stat til individ nivå. (Åtland, 2009:20). ”*Human Security*” teorien tar utgangspunkt i at det er frihet (fravær av trusler med mer), og ikke makt og orden, som fører til stabil sikkerhet. Sikkerhet og frihet er en og samme sak. Frihet betyr at individer frigjøres, både i grupper og som individer, fra sosiale, økonomiske, politiske begrensninger som hindrer dem i å utføre det som de med egen fri vilje ønsker å utføre. Eksempler på dette er krig, fattigdom og manglende utdanning (Aradau 2004:397).

Perspektivet ser dermed på sikkerhet som en kamp hvor individer forsøker å frigjøre seg fra sentrale elementer som trusler, smerte, frykt og fattigdom. Sikkerhetsstudier bør dermed

fokusere på de som blir truet, tatt av dage eller undertrykket. Studier av sikkerhet ser dermed ikke på hva sikkerhet er, men å hevde eller kreve sikkerhet for de som er i mangel av dette (Aradau 2004:398). Med utgangspunkt i et slikt perspektiv vil studier av prostituerte, menneskehandel og undertrykte mennesker som minoritets grupper være aktuelt.

"Human Security" setter dermed ulike temaer på den politiske agenda, og er en *"policy making agenda"* teori (Floyd, 2007:38). *"Human security"* vil ikke bidra til å belyse hvorvidt og hvordan piratvirksomheten har blitt løftet fra politikk til sikkerhetspolitikk, og er dermed ikke egnet til å besvare min problemstilling. Det den derimot vil kunne bidra til å identifisere er eksistensielle trusler mot individer eller grupper av individer. (Floyd, 2007:42) En svakhet ved denne teorien er at det har vist seg vanskelig å enes om en tydelig definisjon om hva *"human security"* er, og ikke minst hva det ikke er (Åtland 2009:24).

På motsatt satt side av skalaen i forhold til *"human security"* har vi sikkerhetisering. Til forskjell fra *"human security"* er sikkerhetisering et teoretisk verktøy for å analysere sikkerhetspolicy, hvordan noe blir tema for sikkerhetspolitikk. Tidlig 1990 tallet utfordret Ole Wæver, Barry Buzan og de Wilde også kjent som *"the Copenhagen School"* (CoS) den tradisjonelle forståelsen av at det kun var en militær trussel som var å regne som en trussel mot statens sikkerhet. De inkluderte andre trusler og sektorer som økonomi, politikk, miljø, samfunn i tillegg til den militære. (Buzan m.fl 1998). Buzan m.fl. tok høyde for å lage et rammeverk som basert på det utvidede perspektiv, også tok høyde for det tradisjonelle perspektiv. I motsetning til det tradisjonelle perspektivet tar de annen tilnærming, hvor de utvider perspektivet, og åpner for flere objekter som kan trues og ikke minst ulike type trusler. (Buzan 1998:4) Buzan m.fl. beskriver dette på følgende måte:

"Threats and vulnerabilities can arise in many different areas, military and non-military, but to count as security issues they have to meet strictly defined criteria that distinguish them from the normal run of the merely political. They have to be staged as existential threats to a referent object by a securitizing actor who thereby generates endorsement of emergency measures beyond rules that would otherwise bind".
(Buzan m.fl., 1998:5)

Teorien er dermed egnet til å undersøke hvordan noe blir presentert som en trussel og hvordan noe blir løftet opp som tema for sikkerhetspolitikk (Buzan,1998). I tillegg til å utvide begrepet

sikkerhet, så bidrar de også til en større klarhet i hva sikkerhet er og hva som utgjør en trussel. (Åtland, 20087:24). Dette bringer meg inn på hvorfor jeg har valgt sikkerhetisering som et teoretisk utgangspunkt for min undersøkelse. Hva teorien bidrar med beskrives best av Buzan m.fl.:

"Based on a clear idea of the nature of security, securitization studies aims to gain an increasingly precise understanding of who securitizes, on what issues (threats), for whom (referent objects), why, with that result, and not least, under what conditions (i.e., what explains when securitization is successful). (Buzan 1998:32)

Sikkerhetiseringsteorien er et egnet analyse verktøy for å undersøke min problemstilling fordi at perspektivet gir rom for å inkludere andre aktører enn staten, men utelukker heller ikke staten. Dette gir videre rom for å inkludere andre sektorer som økonomi, samfunn, og til dels også individer, men ekskluderer ikke den militære. Sikkerhetisering er samtidig et verktøy for å finne aktører og tema som blir forsøkt hevet over ordinær politisk behandling.

Jeg har så langt sett på tre ulike perspektiv som kan benyttes til å studere sikkerhet. I fig 2 har jeg plassert de tre retningene i forhold sektor og nivå som det fokuseres på. Som vi ser av tabellen, fremstår sikkerhetisering som en brobygger mellom ulike perspektiv, og dekker dermed et større område som gir mulighet til å se på konstruksjonen av sikkerhet, og hvordan og hvorfor noe blir løftet inn i sikkerhetssfæren.

		Trusselens natur (Hva oppfattes som en trussel)	
		Militæret	Militære, ikke-militære eller begge
Hva trues	Stater	Tradisjonelle perspektiv	"Human security"
	Samfunn, grupper og individer	Københavnskolen Sikkerhetisering	

Figur 2 Oversikt over perspektivenes ståsted²

² Modellen er basert på en tilsvarende modell av Kristian Åtland (Åtland, 2007:31)

2.2.2 Sikkerhetiserings teori

"Security is the move that takes politics beyond the established rules of the game and frames the issue either as a special kind of politics or as above politics. Securitization can thus be seen as a more extreme version of politization." (Buzan m.fl. 1998:23)

Buzan m.fl. presenterer her sikkerhet som en prosess hvor noe blir presentert som viktigere enn ordinær politikk. Sikkerhetiseringsteorien er et teoretisk redskap for å analysere hvordan en slik prosess foregår. Hvordan blir et tema løftet inn i den sikkerhetspolitiske sfære, hva er det som fører til at en trussel setter til side ordinære politiske regler og hjemler en ekstraordinær handling. Hovedarkitektene i Copenhagen School, Barry Buzan, Ole Wæver og Jaap de Wilde definerer sikkerhetisering nærmere som:

"[...]the staging of existential issues in politics to lift them above politics. In security discourse, an issue is dramatized and presented as an issue of supreme priority; thus, by labeling it as security, an agent claims a need for and a right to treat it by extraordinary means". (Buzan m.fl. 1998:26)

Et tema som piratvirksomhet kan dermed bli presentert som en eksistensiell trussel av en aktør, noe som fører til at ekstraordinære virkemiddel kan tas i bruk. Essensen i teorien er at sikkerhet kan samles i det som heter *speech act*, videre omtalt som sikkerhetstrekket. Dette er en handling hvor en aktør uttrykker at et objekt er eksistensielt truet, og at det derfor må handles umiddelbart. (Buzan m.fl., 1998). I dette ligger det at sikkerhet er noe som blir konstruert, eller som Buzan m.fl. beskriver det: "Security is a quality actors inject into issues by securitising them, which means to stage them on the political arena [...] and then to have them accepted by a sufficient audience to sanction extraordinary defensive moves" (Buzan m.fl. 1998:204). Sikkerhetiserings teorien ser med andre ord ikke på sikkerhet som noe objektivt (dette er en trussel) eller subjektiv (en oppfattet trussel), men intersubjektiv (slik skaper vi en felles forståelse av at dette er en trussel). (Buzan m.fl 1998:31).

Sikkerhetstrekket består av tre tilretteleggende omstendigheter (*facilitating conditions*) som er: (1) krav om at en *speech-act* skal følge en gitt retorisk struktur, (2) de sosiale omstendigheter vedrørende sikkerhetsaktørene, og forholdet mellom den som uttaler og den som skal akseptere (har den som sikkerhetiserer autoritet), (3) egenskaper ved trusselen, som enten bidrar eller svekker sikkerhetiseringen (Buzan 1998:33). Historiske betingede forhold ved trusselen kan være en egenskap som kan bidra til å svekke eller styrke sikkerhetiseringen.

Den karakteristiske struktur ved et sikkerhetstrekk kan bidra til å finne aktørene og fenomen i andre sektorer enn den politisk-militære sektor. Den retoriske strukturen og argumentet er bygget opp om begrepet overlevelse og en krisehandling, ”vi må prioritere denne aktiviteten, hvis vi ikke gjør dette nå (krisehandling) vil det være for sent, og vi vil ikke overleve”. (Buzan 1998:33). Ole Wæver beskrev det som: ”the utterance itself is the act(...)by uttering ”security”, a state representative moves a particular development into a specific areas, and thereby claims a special right to use whatever means necessary to block it.” (McDonald, 2008). Sikkerhetstrekket er en utførende handling (*performative action*), og det er selve uttalelsen som i seg selv fører til at noe blir forsøkt sikkerhetisert. I tillegg til de tilretteleggende omstendighetene kan vi i en sikkerhetsanalyse skille mellom tre enheter:

1. Referanse objekt (*referent object*): det som trues og har en legitim rett til overlevelse
2. Sikkerhetsaktører (*securitizing actors*): aktører som kan sikkerhetisere et tema ved å erklære noe – et referanse objekt – eksistensielt truet.
3. Funksjonelle aktører (*functional actors*): dette kan være en aktør som påvirker dynamikken i en sektor. Funksjonelle aktører er ikke referanse objektet, eller en aktør som krever at et referanse objekt skal blir sikkerhetisert. Funksjonelle aktører kan derimot ha en betydelig innflytelse mht. sikkerhet. (Buzan m.fl. 1998:36)

Dette bringer meg inn på hvem som kan sikkerhetisere og hvem som er en sikkerhetsaktør. En sikkerhetsaktør er noen, eller en gruppe, som utførere ”*the security speech act*”. Vanligvis er dette politiske ledere, byråkrater, regjeringen, lobbyister og press grupper. De vil vanligvis relatere sikkerhet til sikkerhet for staten (referanse objektet, det som trues). (Buzan 1998:40) Statsmenn har riktignok blitt ansett som legitime bl.a. på grunn av at de historisk sett ofte har hatt oppgaver relatert til statens sikkerhet. Samtidig argumenterer Buzan m.fl. at ”*no one conclusively holds the power of securitization*” (Buzan m.fl.1998:31). Dette underbygges også av den engelske professoren Didier Bigo som peker på at også ”amatører” (organisasjoner, kirker, partier som ikke er integrert i beslutnings prosessen, ad-hoc talsmenn tilhørende ulike aktivist bevegelser) kan påvirke i spillet mellom sikkerhet og usikkerhet, men hvor de profesjonelle allikevel holder en fordel av det har autoritet. De profesjonelle innehar fordelene av de har en institusjonell kunnskap om trusler og mottiltak, og at de innehar mer kunnskap om emnet enn de

ikke profesjonelle. (Bigo 2002:74) Eksempel fra Sør Afrika viser at staten ikke har den eksklusive retten til å sikkerhetisere, men at også ulike interesse grupper har hatt denne ”rollen”(Vale, 2003:165).

Selv om en aktør er i en posisjon til å gjennomføre et sikkerhetstrekk, er en vellykket sikkerhetisering avhengig av at publikum godtar trussel og tiltak. Ifølge Buzan ligger dette i diskusjonen og forholdet mellom sikkerhetsaktøren og publikumet:

“When does an argument with this particular rhetorical and semiotic structure achieve sufficient effect to make an audience tolerate violations of rules that would otherwise have to be obeyed? If by means of an argument about the priority and urgency of an existential threat the securitizing actor has managed to break free of procedures or rules he or she would otherwise be bound by, we are witnessing a case of securitization.” Buzan (1998: 25)

Buzan sier her at publikum må overbevises for at et tema skal bli sikkerhetisert, og publikum må akseptere at man skal bruke ekstraordinære midler på grunn av at noe trues. Det er først når sikkerhetsaktøren har greid å bryte fri fra ordinære politiske prosedyrer en sikkerhetisering har funnet sted. Dette betyr ikke nødvendigvis at dette følger en ordinær demokratisk prosess hvor alle høres og har en stemme, men orden hviler vel så mye på tvang som på aksept. Samtidig er det slik at sikkerhet ikke kan bli påtvunget, en sikkerhetsaktør må derfor i en viss grad argumentere for sin sak. (Buzan 1998:25)

Et sikkerhetstrekk inneholder to begrep som jeg så langt ikke har kommentert, og dette er: eksistensiell trussel og ekstraordinære tiltak. En eksistensiell trussel kan kun forstås i sammenheng til det objektet som er truet. Det finnes ingen universell definisjon, og den vil derfor variere alt etter hvilken sektor og nivå som er gjenstand for analyse. I den økonomiske sektor, er det i motsetning til den militære sektor vanskelig å peke på et referanse objektet (for eksempel staten). Snakker vi om økonomi, er en finanskriser å definere som en trussel som hjemler ekstraordinære tiltak og en ”krisesituasjon” er erklært. (Buzan 1998:21) Et annet eksempel på trussel og tiltak kan være invasjonen av Irak i 2003. Bakgrunn for invasjon var at Irak hadde angrepet Kuwait, og invasjonen var et ekstraordinært tiltak for å sikre Kuwaits overlevelse. Irak (militære enheter) var trusselen mot Kuwait sin suverenitet, og oljeforsyningene til vesten. I dette kan vi også se at det tas inn flere sektorer, både den politiske, militære og den økonomiske.

Flere har kritisert det å begrense sikkerhetstrekket til kun å gjelde retorikken som en snever tilnærming. I denne oppgaven vil jeg bl.a. benytte meg av Matt McDonald sin kritikk og utvidet forståelse av at et sikkerhetstrekk er mer enn språket. (McDonald 2008) McDonald peker på at språk bare en av flere måter å kommunisere på og argumenterer for at også bilder, byråkratiske trekk og fysiske tiltak/hendelser kan være med å bidra til at sikkerhet blir kommunisert og konstruert. Andre eksempler som han trekker fram er bruk av TV bilder (for eksempel bilder fra terroraksjonen i Oslo), fotoutstillinger, og bruk av tegneserier (for eksempel når en tegning av Profeten Muhammed ble publisert i en dansk avis i 2005). (McDonald, 2008:568-569). Dette utfordrer det tradisjonelle perspektivet hvor politiske ledere er aktører. I en slik utvidet forståelse vil media, artister og andre kunne spille en tilsvarende rolle.

Bruk av media, eller medias fremstilling er spesielt interessant. Fred Vultee trekker i sin doktoravhandling inn begrepet "*media framing*", og kobler dette mot sikkerhetisering. Hvordan et tema blir fremstilt i media og hvordan det brukes av aktørene bidrar dermed til å sikkerhetisere et tema. Sikkerhetisering blir en prosess og blir ikke til som resultat av en enkelt hendelse. (Vultee 2007) Buzan m.fl. er heller ikke fremmed for at media har en rolle og skriver at "the media is an important actor that contributes significantly to the definition of situations". Media kan bidra til å gi en oversikt over hvem som er aktørene i en konflikt, hva handler den om, og kan ofte fremstille aktørene som oss og dem. På en slik måte kan de bidra til sikkerhetiseringen. (Buzan, 1998:124)

2.2.3 Kritikk mot sikkerhetiseringsteorien

Sikkerhetiseringsteorien er en omdiskutert og kritisert teori, samtidig som den også har hatt og har en sterk påvirkning på sikkerhetsstudier. Den har blitt kritisert fra flere hold, og Michael Williams (2003:512) oppsummerer noe av kritikken. Han skriver at teorien har blitt stemplet som "*sociologically untenable*", for at den omgir seg med flere tvilsomme antagelser, og på sitt beste at den er moralsk ambivalent, og på siste verste politisk uansvarlig. I tillegg diskuteres flere av teoriens elementer, hvor akademikere som Balzacq, McDonald og Stritzel kritiserer at teorien i for stor grad legger vekt på det muntlige og retoriske, og unnlater å se på andre elementer som media, konteksten til den som taler sikkerhet og heller ikke tar inn over seg betydningen av heuristiske artefakter (Williams 2009, Balzacq 2005, McDonald 2008, Stritzel 2007). Denne

gruppen, som undersøker teoriens forklaringskraft, søker å revidere teorien bl.a. for å oppnå en bedre operasjonalisering av aktør og publikum, og dermed en tydeligere forståelse av hva som utgjør en vellykket sikkerhetisering. (Gad & Petersen, 2012:332).

Andre forskere har fokusert på teoriens empiriske validitet og forklaringskraft, og diskuterer teoriens geografiske rekkevidde. Er det nødvendige kulturelle forutsetninger som ligger til grunn for å utføre og analysere en sikkerhetisering. (Vuori, 2008 og Wilkinson, 2007). Enkelte forfattere som McDonald (2008) diskuterer hvordan dominerende aktørers uttalelser og praksis kombineres for å skape skillet mellom det eksepsjonelle og det normale. Teorien kritiseres for å ikke fange opp hvordan sikkerhetsproblemer og politikk skapes i ordinære byråkratiske handlinger. Kritikken stiller også spørsmål ved hensiktsmessigheten av et skarpt skille mellom eksistensielle og ikke eksistensielle trusler. (Gad & Petersen, 2012:332) Dette er en kritikk av teorien som min oppgave til dels vil ta innover seg.

Københavnskolen (CoS) blir også kritisert for at de tar fokus vekk fra ”virkelige” trusler (objektive trusler), og for at de fokuserer for lite på staten som det objektet som blir truet. (Knudsen, 2001:365) Alt kan bli trusler ettersom en trussel er noe som blir konstruert. Teorien har også blitt kritisert for å innføre ”samfunnet” (*society*) som et objekt som kan bli truet, hvor identitet er kjerneverdien. En utfordring er at forståelsen av sikkerhet kan misbrukes til anti-immigrasjons politikk. Identitet er ikke nødvendigvis ”en etablert sannhet”, men en forhandlingsprosess mellom ulike individer og interessegrupper (Åtland, 2009:29).

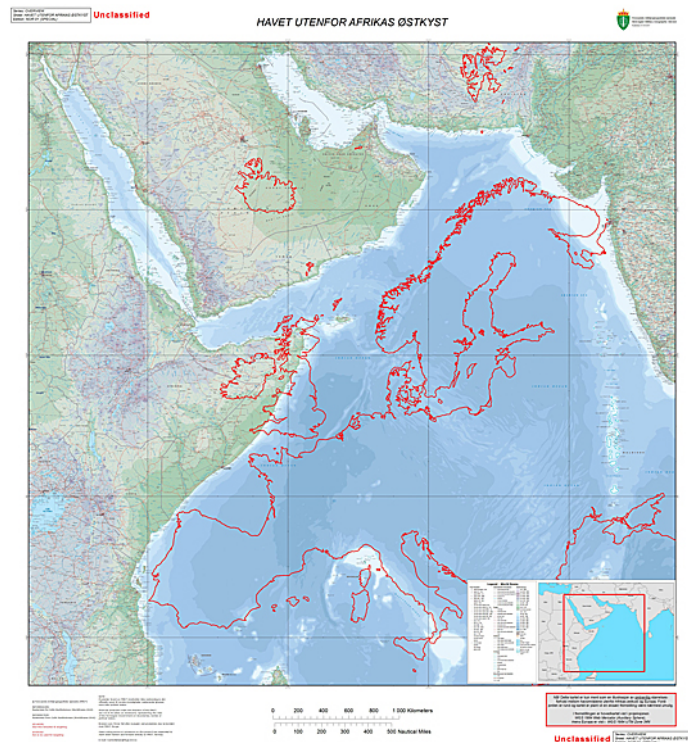
3 Piratene i Somalia – hva dreier det seg om?

3.1 Bakgrunn

Piratvirksomheten utenfor Aden-bukten, langs kysten av Somalia, har blitt et stadig økende problem for det internasjonale samfunn. Fram mot slutten av den kalde krigen var dette et forsvinnende problem, men fra slutten av den kalde krig og spesielt fra 2007 har det vært en betydelig økning i antall hendelser rundt Somalia. Det er flere bekymringer knyttet til denne utviklingen. Dette skyldes flere grunner. Piratvirksomheten har blitt en stor industri hvor det utbetales betydelig beløp i

løsepenger, som igjen bidrar til å finansiere ytterligere kriminalitet. I tillegg hindrer virksomheten den internasjonale skipsindustrien, noe som både forhindrer forsendelse av nødhjelp, og som fører til økte oljepriser. Samtidig øker faren for store miljøkatastrofer (oljeutslipp fra kaprede skip). Den største bekymringen er allikevel mistanken om et samarbeid mellom piratene og etablerte islamistiske militante. I sum så bidrar disse forholdene til å

oppretholde en svekket stat, som igjen er grobunn for ytterligere kriminelle- og terror organisasjoner. (Ross & Ben-David, 2009:55)

Figur 3 - havet utenfor Afrikas Østkyst

Figur 3 viser størrelsen på havområdet og dermed også utfordringen med å ha kontroll. Aden-bukten er hovedruten mellom Europa, Midt-Østen og Asia, og trafikkeres av nærmere 16000 skip årlig. Den maritime industrien har vokst betraktelig i området, og 30% av verdens råolje fraktes gjennom dette området. Skipsindustrien har få alternativer, og turen rundt Sør-Afrika øker utgiftene betydelig. (Ross & Ben-David, 2009:55) Området er vanskelig å ha kontroll på, og

mengden skip betyr at det er gode ”vekstforhold” for piratvirksomheten.

I 2008 var det 111 angrep, 42 kapringer, og til sammen 815 sjømenn ble holdt som gissel (Gkonis, 2010). Flere stater har tatt i bruk både politiske og militære virkemiddel for å møte trusselen. I desember 2008 valgte EU (EU Navfor taskforce) å sende en maritime styrke til område, og er et eksempel på det militære engasjementet. (Ross & Ben-David, 2009:58)

Piratvirksomheten beskrives som en alvorlig trussel mot sikkerheten, bl.a. av frykten for en forbindelse til terrorist aktiviteter og underminering av allerede svekkede stater.(Bueger 2010:2) Samtidig er det en motstander som kontinuerlig har forbedret og utvikle seg i takt med tiltakene, Konstantinos Gkonis skriver at :

“The piracy phenomenon is basically a security problem, where on one side the international community is seeking for measures to restrain attacks on merchant ships, while on the other side, pirates develop tactics and assess the existing situation in order to successfully place hijacking attacks.” (Gkonis, 2010:9)

Internasjonalt fremstår dermed piratvirksomheten som en trussel som truer flere referanse objekt, alt fra mennesker til internasjonal stabilitet og fred. Piratene settes i forbindelse med terrorisme, og truer også miljøet. En utfordring med trusselen er den kontinuerlig utvikler og tilpasser seg tiltakene.

Den britiske journalisten Robyn Hunter (2008) hevder at opptakten til den moderniserte og det velfungerende apparatet som vi ser i dag, begynte med en rekke fiskere som reagerte mot tyvfiske og senere dumping i deres farvann. I mangel av et fungerende sjøforsvar og kystvakt, tok fiskerne saken i egne hender i et forsøk på å håndheve Somalias rettigheter. “They don't call themselves pirates. They call themselves coastguards”, sier en lokal innbygger som ble intervjuet av BBC, og sier samtidig at "Illegal fishing is the root cause of the piracy problem". (Hunter, 2008). Ulovlig fiske var kanskje en av årsakene til at man fikk øynene opp for det som i dag fremstår som en lukrativ industri, men dette er en liten del av årsaksforklaringen. Ross og Ben-David (2009) argumenter på sin side for at hovedårsaken til piratvirksomheten er at Somalia ikke er en fungerende stat. Dette skyldes bl.a. Siad-Barres³ fall på 90 tallet og den påfølgende borgerkrigen som skapte et ustabilt regime uten en fungerende statsmakt. Den Somalisk overgangs regjeringen

³ Muhammed Siad Barre var en somalisk offiser og politiker som tok makten i 1969, og ble avsatt som følge av borgerkrigen 1991-1992. (Det Store Norske Leksikon, Nettutgaven)

(The Somali Transitional Federal Government) som ble etablert i 2004, var ikke sterk nok til å opprettholde kontroll på staten. De offisielle myndighetene ble dermed utfordret og svekket av de mange krigsherrene og klanene som av mange oppfattes som de reelle myndighetene. (CIA Factbook)

Årsak til en økning i piratangrep utenfor Aden-bukten kan dermed summeres i tre punkter. En svak regjering og fravær av et fungerende rettssystem er årsaker som har bidratt til å legge forholdene til rette for piratvirksomheten. Den økte skipstrafikken har økt tilgangen til angrepsmål. Til slutt, økte inntekter pga. piratvirksomheten har bidratt til å øke interessen for dette, samt finansiere stadig nye operasjoner. I tillegg er det også grunn til å anta at nærmere 30% av utbytte havner hos myndighetspersoner, noe som igjen forsterker mangel på incentiver fra myndighetene til å endre på eksisterende praksis. (Ross & Ben-David, 2009:58-59)

3.2 Internasjonal og nasjonal og respons - sikkerhetisering

Lovhjemmel for å håndtere pirater finnes datert flere tiår tilbake, men det var først i 2008 det internasjonale samfunnet begynte å samkjøre tiltakene. I perioden før dette var det i hovedsak nasjonale tiltak, men i en sporadisk og tilfeldig form. En utløsende årsak som førte til den internasjonale reaksjonen mot piratvirksomheten langs kysten av Somalia var den negative påvirkning dette hadde på den økonomiske handelen og oljen spesielt. Det kan også argumenteres for at trusselen mot individer og miljø kan forklare en reaksjon, men dette hadde vært truet lenge uten at det har utløst en reaksjon. (Tsvetkova, 2009:56) Dette underbygges også av at internasjonale medier først fattet interesse for saken da *Sirus Star* ble kapret i 2008. Tankbåten var lastet med ¼ av Saudia Arabias daglige uttak av råolje, verd nærmere 100 millioner dollar. Det var til da den største tankbåten som hadde blitt kidnappet. (BBC News. 19.08.2008)

Den Internasjonale Maritime Organisasjonen (IMO) og FN hadde riktignok fra 2006 valgt en mer konfronterende linje mot piratvirksomheten, men først i juni 2008 fikk sikkerhetsrådet under press av USA/Frankrike på plass en resolusjon. (Kraska & Wilson 2008). Resolusjon 1816 gav utenlandske krigsskip rett til å entre Somaliske sjøområder “by the purposes of repressing acts of piracy and armed robbery at sea by all necessary means.” FN har deretter utgitt totalt 6 resolusjoner, 1838, 1846, 1851 (2008), 1897 (2009), 1918 og 1950 (2010) som samtlige omhandler piratvirksomheten utenfor kysten av Somalia, og ulike tiltak som ble iverksatt. (FN,

17 august 2009 etablerte NATO sin maritime operasjon *Ocean Shield*, som ble ledet fra NATOs maritime hovedkvarter i Northwood utenfor London, hvor også Norge stilte med 15 stabsoffiserer. (FD, 04.04.2011) EU innledet samme år også en maritim operasjon, *Atalanta*, hvor Norge bidro med en fregatt. Begrunnelsen for å delta var:

“As a result of the considerable escalation in acts of piracy over the past years off the coast of Somalia, the European Union under the Common Security and Defence Policy (CSDP) has launched this operation in order to protect humanitarian aid and reduce the disruption to the shipping routes and the de-stabilizing of the maritime environment in the region.” (EU Navfor Somalia)

Operasjonen var ment å skulle støtte opp om sikkerhetsrådets resolusjoner knyttet til piratvirksomhet fram til 2008, og skulle bidra til å eskortere og opprette et stabilt og trygt maritim miljø. Piratvirksomheten var med andre ord definert som å være et internasjonalt sikkerhetsproblem, hvor både FN og NATO og det internasjonale samfunnet hadde valgt å reagere. Både Tsvetkova (2009) og Bueger (2010) argumenterte for at piratvirksomheten hadde blitt sikkerhetisert internasjonalt både pga. trussel mot oljeforsyningene, humanitære forsyninger, og ikke minst den trussel Somalia utgjorde mot internasjonal fred og sikkerhet.

Bueger (2010) argumenterer for at resolusjon 1816, som tillater bruk av makt, var et resultat av en vellykket sikkerhetisering. Internasjonalt var dermed piratvirksomheten flyttet fra ordinær politikk til sikkerhetspolitikk, den var sikkerhetisert. Norge er en del av det internasjonale samfunn, og NATO er en hjørnestein i Norsk forsvars- og utenrikspolitikk, i en tale i 2009 sa daværende statssekretær Barth Eide:

“Som en liten stat med en åpen økonomi, må Norges sikkerhetspolitikk baseres på multilaterale sikkerhetssystemer, en internasjonal rettsorden gjennom FN-pakten og folkeretten, samt et oppgående militært forsvar. [...] Norge må derfor aktivt medvirke til at felles sikkerhet og utfordringer håndteres i en multilateral ramme, og med FN som den overordnede ramme og hjemmel for bruk av militær makt. FN og NATO er fortsatt grunnsteiner i norsk sikkerhetspolitikk” (FD, artikkel. 09.09.2009)

Dette ble også bekreftet i et foredrag mai 2011 for Norske reserveoffiserer hvor daværende statssekretær Roger Ingebrigtsen opprettholdt argumentet om at NATO forblir Norges viktigste sikkerhetspolitiske forankring, og peker samtidig på at de europeiske landene må regne med å ta en stadig større byrde i opprettholdelse av europeisk sikkerhet. I de militære operasjonene som

initieres av det internasjonale samfunn bidrar også Norge. Norges militære bidrag var bl.a. en fregatt og et Orion maritimt overvåkningsfly som deltok i NATO-operasjonen *Ocean Shield* i 2011 (FD tale, 27.05.11). NATO, EU og FN er dermed viktige elementer i Norsk utenriks- og sikkerhetspolitikk, og norske valg og handlinger vedrørende piratvirksomheten utenfor Somalia, vil i stor grad påvirkes av hvordan dette håndteres av disse organisasjonene.

Jeg vil i min oppgave ikke gjennomføre en analyse av hvordan piratvirksomheten har blitt sikkerhetisert i FN og NATO, og heller ikke hvordan dette har bidratt til sikkerhetiseringen av piratvirksomheten i Norge. Samtidig kommer jeg ikke helt utenom dette. Den internasjonale responsen påvirker og gir føringer for den norske sikkerhets- og utenrikspolitikken, slik at min analyse må ses i lys av at det også er andre forhold som bidrar til i sikkerhetiseringsprosessen, men dette ligger utenfor denne oppgavens omfang.

4 Analyse

I dette kapitlet vil jeg først analysere sikkerhetiseringsprosessen. Dette gjør jeg ved å gjennomgå dokumentene for å identifisere referanse objekt, trussel, ekstraordinære tiltak og til slutt aktører. Deretter vil jeg diskutere hvordan, og om piratvirksomheten har blitt sikkerhetisert.

4.1 Offentlige dokumenter og media

Basert på de søk jeg har gjort på www.regjeringen.no og i offentlig postjournal er det først fra slutten på 2008 det begynner å øke med artikler som omhandler piratvirksomheten, med en videre økning i perioden 2009-2011. I media er det sporadiske artikler før 2008, men øker i løpet av 2008. Dette skyldes trolig at aktiviteten øker og at det settes et fokus på problematikken internasjonalt. I perioden før 2008 har jeg i min undersøkelse kun funnet noe få artikler om emnet.

4.1.1 Referanse objekt – hva trues

En gjennomgang av ulike offentlige dokumenter og tekster viser at det er mulig å identifisere flere referanse objekter. Jeg vil i denne delen identifisere ulike referanse objekt. Dette gjør jeg ved analysere ulike dokumenter for å identifisere hva som blir presentert som truet, og hvordan dette kan forstås.

Under spørretimen den 2 desember 2008 stiller stortingsrepresentant Finn Martin Vallersnes et spørsmål til daværende utenriksminister Jonas Gahr Støre, hvor Vallersnes påpeker at ”Somaliske pirater er et økende problem for norsk og internasjonal skipsfart. Flere land har marinefartøy til stede for sikring, eskorte og beskyttelse[...] og spør videre om ikke også Norge skal delta operativt. I sitt svar konstaterer Støre at ”Farvannene utenfor Somalia er kanskje de farligste farvann for skip å seile i, og piratvirksomheten i områdene er et stort problem for skipsfarten. (UD, artikkel, 02.12.2008) Både Vallersnes og Støre trekker her fram skipsfarten som referanse objekt.

I et referat fra et møte vedrørende piratsituasjonen utenfor Somalia mellom UD, Rederiforbundet, Norsk sjøoffisersforbund, og norske medier i desember 2008 kan vi lese at daværende utenriksminister Støre trekker fram flere referanse objekt. Han sier at ”Sjøfolks liv og helse settes på spill. Piratvirksomheten er også en trussel mot situasjonen på land, herunder matforsyningene

som kommer sjøveien til Somalia.” (UD, artikkel, 15.12.2008). Noen måneder senere og etter kapringen av *Bow Asir*, begrunnet regjeringen det norske bidraget som var en fregatt, med at piratvirksomheten utgjorde ”en betydelig trussel for internasjonal skipsfart”, hvor de bl.a. fremhever at over 1000 norsk kontrollerte skip passerer området årlig. (UD, Nyhet, 30.03.2009). I tillegg til skipsfarten, pekes det ut to nye objekter som er truet, mannskap på båtene og humanitære forsyninger.

I utenrikspolitisk redegjørelse for stortinget februar 2009 kan vi finne tilsvarende uttalelser, her står det: ”Pirater til havs er et symptom på et sammenbrudd på land: Lovløshet, krig, kaos og store humanitære lidelser [...] Om lag fem prosent av skipene som passerer Suez-kanalen er under norsk kontroll”. (UD, artikkel, 10.02.2009). I dette dokumentet redegjør regjeringen for de utenrikspolitiske forhold som påvirker utenrikspolitikken. I redegjørelsen så tegner man et større bilde, hvor piratvirksomheten settes i sammenheng med den ustabiliteten, lovløsheten og de humanitære konsekvensene dette får for Somalia. Vi kan tolke dette dithen at det som er eksistensielt truet er individer og det somaliske samfunn.

I et brev fra Bergens Rederiforening til regjeringen, juli 2010 med tittelen ”Nok er nok – nå må regjeringen stå sammen og treffe tiltak for å bekjempe piratvirksomheten”, så trekker rederiforeningen fram noen referanse objekter. De peker på flere forhold i sitt brev: ”Nesten hver dag blir sjøfolk kidnappet og utsatt for risiko for skade eller død”, de peker videre på at det blir vanskeligere å rekruttere personell, drivstoff utgiftene og utgifter til løsepenger øker, i tillegg øker ”faren for økologiske katastrofer”, og ”piratvirksomheten truer verdensøkonomien”. (Bergens Rederiforening, 28.06.2010). Rederinæringen trekker her fram en rekke forskjellige objekter som er truet, de peker på individer (mannskapene), det økonomiske grunnlaget for å drive næringen (skipsfarten), og de trekker i tillegg fram miljøet som truet.

Min dokumentanalyse viser det er samsvar mellom de referansene objektene som fremheves i Norge og de som blir fremhevet i den internasjonale debatten (se kapittel 3). Skipsfarten er trukket fram som noe som trues, dette kan vi forstå på ulike måter. En måte å forstå det på er at det truer det finansielle grunnlaget for industrien, verdensøkonomien, den norske økonomien, samt vår identitet. Det er her to sektorer som er truet, den økonomiske og samfunnet (Buzan m.fl. 1998). Det vi ser som blir presentert som truet i den finansielle sektoren er både staten og næringen. Vi

kan tolke det dithen at kostnadene ved å drive butikk blir så høye at eksistensgrunnlaget truer en framtidig drift. I tillegg så fører piratvirksomheten til at det er vanskelig å rekruttere nytt mannskap. I sum så er rederinæringen eksistensielt truet. Vi kan se for oss at dette vil kunne få konsekvenser for den nasjonale økonomien, for eksempel ved at oljeprisen økes. Den maritime næringen utgjør over 7 % av verdiskapningen i Norge (Bergen Rederiforening), og er samtidig en viktig næringen mht. transport av varer. Piratvirksomheten får dermed en direkte virkning på verdiskapningen i Norge, og vi ser at nasjonalstaten Norge også kan fremstå som truet. Samtidig så vil trolig ikke den norske økonomien oppfattes som eksistensielt truet, på samme måten som det økonomiske grunnlaget for skipsfarten blir truet.

En annen sektor som trekkes inn er samfunnet, hvor det kan tolkes slik at det er en del av den norske identiteten som trues. Tradisjonelt har Norge vært en sjøfartsnasjon, og skipsfart har vært en viktig del av den nasjonale identiteten. Den har vært viktig for norsk næringsliv, bosetting og sysselsetting.(Bergen Rederiforening) Frihet til å utføre maritime operasjoner er et viktig element ved å være sjøfartsnasjon. Vi kan dermed hevde at en viktig del av den norske identitet er truet.

Piratvirksomheten blir i ulike dokumenter satt i sammenheng med lovløsheten og ustabiliteten i Somalia, eksempel på dette er utenrikspolitisk redegjørelse fra 2009 og 2010. Dette blir igjen presentert som grunnlag for terrorisme (FD, artikkel, 09.09.2009, se også kapittel 2). Vi kan dermed tolke dette dithen at ustabiliteten i Somalia legger til rette for terrorisme som er et uttalt utenrikspolitisk mål å bekjempe. I utenrikspolitiske redegjørelse i 2009, sier Støre ”Ekstremisme og terrorisme må bekjempes og forebygges[...] (UD, artikkel, 10.02.2009). Indirekte kan vi dermed se at piratvirksomheten truer den internasjonale sikkerheten og fred, og dermed også Norge. Staten er dermed det som trues når vi snakker om terrorisme.

En annen sektor som trekkes fram er miljøet. Uavhengig av hva skipene frakter, så har de fleste skip stor beholdning med olje. I tillegg så frakter mange av skipene rå olje. En ulykke vil kunne føre til store ødeleggelser og skader i området. Et referanse objekt blir dermed det geologiske mangfoldet i Aden-bukten. Samtidig så truer ikke dette Norge direkte, men i fravær av å håndtere dette, kan det hevdes å true vår rolle som miljønasjon. I Soria Moria-erklæringen ble det sagt: "Norge skal bli et foregangsland i miljøpolitikken. For at framtidens generasjoner skal ha tilgang til et godt miljø og ren natur, må hensynet til miljø være gjennomgripende i alt vi foretar oss."

(Regjeringen, 2005:51). Denne rollen kan også være viktig for vår troverdighet med hensyn til å ivareta våre interesser i nordområdet, hvor vi ønsker å fremstå som en ansvarlig forvalter av disse områdene (forsvare vår territorial interesser i Barentshavet og Svalbardområdet). (Iversen, 2012:35). En slik tolkning vil kunne ha betydning for hvordan aktører som politikere, myndigheter, og andre som har interesse av å ivare vår rolle som miljønasjon og våre interesser i nordområdene, vil akseptere en sikkerhetisering av piratvirksomheten.

Et siste referanseobjekt jeg skal trekke fram er det individuelle og humanitære. Dette er i utgangspunktet et argument fra ”*human security*”, som peker på individet som referanseobjekt og frihet fra trusler som vold, sult og frykt med mer (Hoogensen, 2012). Det som truer individet er både den direkte trussel piratene utgjør for sjøfolks liv, men også konsekvensene det får for befolkningen i Somalia. Piratvirksomheten hindrer humanitær hjelp, og bidrar samtidig å forsterke den ustabile situasjonen i Somalia. Individet er i utgangspunktet ikke et objekt som Buzan m.fl. (1998) anså som et legitimt referanseobjekt, men som bl.a. Rothschild fremhever som et legitimt referanse objekt (Buzan m.fl. 1998:39).

Oppsummert har jeg identifisert flere ulike referanse objekter fra flere sektorer, både innen den finansielle, hvor staten, verdensøkonomien og industrien er referanseobjekter. Innen samfunns sektoren er vår identitet som sjøfartsnasjon truet. Innenfor miljøsektoren er det faren for oljesøl utenfor Aden-bukten som trues, hvor vår rolle som miljøvernasjon står på spill og samtidig våre interesser i nord-området. I tillegg har jeg identifisert individer, og Norges rolle som humanitær hjelper som truet.

Det som undersøkelsen tyder på er at det er lite som skiller de ulike aktørenes interesser og hvilke referanse objekt som blir fremhevet. Både myndigheter og næringen fremhever skipsfarten og fokus på de ansatte. Næringen har riktignok et større fokus på at det økonomiske grunnlaget er truet og dermed truer eksistensgrunnlaget for skipsfarten. Myndighetene trekker fram ustabiliteten, som indirekte truer staten, og det humanitære aspektet som truer både individer og vår rolle som humanitær hjelper. Det er med andre ord i stor grad sammenfallende interesser med hensyn til hvilke referanse objekter som blir presentert som truet. Dette vil kunne føre til at et publikum lettere aksepterer at det som er truet har en legitim rett til overlevelse, og vil kunne føre

til at piratvirksomheten blir sikkerhetisert.

4.1.2 Trusselen

Trusselen, sammen med det ekstraordinære tiltaket er en viktig del av sikkerhetstrekket. For å skape et inntrykk av at et referanse objekt er truet må det stå i forhold til noe, en trussel. I denne delen skal jeg se hvordan trusselen ble presentert og hvordan bl.a. media bidro til å bygge dette trusselbildet.

I utenrikspolitisk redegjørelse for Stortinget, februar 2009, fremhever man at piratvirksomheten er et symptom på sammenbrudd på land, og viser til at det eksisterer lovløshet, krig, kaos og at det bidrar til humanitære lidelser. (UD, Tale, 10.02.2009) Piratvirksomheten blir her satt i sammenheng med ustabiliteten som er i Somalia. Dette bidrar til å bygge et alvorlig trusselbilde. Humanitære lidelser vekker for mange av oss bilder av sterke scener, mennesker som i beste fall bor i teltleirer, barn og voksne som sulter, og bilder av underernærte og skadde mennesker. Erikson og Noreen (2002) forklarer at denne type bilder spiller på det kognitive, vår evne til å kjenne igjen og assosiere. Humanitære lidelser vekker sterke følelser hos oss, og bidrar dermed til å forsterke opinionens (publikums) oppfattelse av at dette er en eksistensiell trussel.

I tillegg kan vi se dette i lys av det jeg pekte på kapittel 3, hvor et ustabilt Somalia skaper grobunn for terrorisme. Etter terroraksjon mot *Twin Towers* 11 september 2001, har vi jevnlig blitt presentert for terrorisme som en trussel. Vi har vært i krig i både Irak og Afghanistan. Samtidig har det vært gjennomført terroraksjoner i Europa, bombingene i Bali 2002, Madrid 2004, London 2005, Serena Hotel i 2008 og Mumbai 2008 for å nevne noen (VG, 10.09.2011) Dette kan være med å bidra til å forsterke trusselen piratvirksomheten utgjør. Vi kan hevde at terrorisme som trussel har blitt institusjonalisert. Dette betyr at når vi snakker om terrorisme så har vi felles oppfattelse av at dette er en alvorlig og eksistensiell trussel. Buzan m.fl. sier at i et slikt tilfelle trenger ikke konstant drama å være tilstede, for det er implisitt forstått at når vi snakker om terrorisme, så haster det med tiltak. (Buzan m.fl. 1998:27) Terrorismen er etablert som en trussel som er alvorlig og truende, og når dette settes i sammenheng med piratvirksomheten kan dette bidra til å forsterke bildet av at også piratvirksomhet er en eksistensiell trussel.

Media har gjennomgående vært en viktig kommunikasjonsplattform, som har formidlet bilder, tekst, og video. Media har også bidratt til å kommunisere og skape en forståelse av hvilken

trussel piratvirksomheten utgjør for de referanse objektene jeg i forrige delkapittel trakk fram. Videre skal se på noen utvalgte avis artikler og overskrifter som viser hvordan media har bidratt til å konstruere et trusselbilde, og dermed bidratt til sikkerhetisering.

I september 2008 har VG overskriften ”Til Krig mot Somaliske pirater” (figur 4), bakgrunn var at piratene hadde kapret et skip fullastet med våpen (VG 27.09.2008:25). Bruk av begrepet krig kan assosieres med noe dramatisk, og anses som et virkemiddel staten kun bruker i ekstreme tilfeller. Når det er sagt så kan det være at begrepet er blitt vannet ut etter terror aksjonen i 2001, hvor ”War on terror”(Wikipedia) var et hyppig brukt uttrykk. Bruk av ordet krig og bildet av en militær enhet, bidrar videre til at leseren får et inntrykk av at trusselen er så alvorlig at et ekstraordinært virkemiddel er nødvendig (Williams, 2009). En slik fremstilling bidrar dermed til å konstruere et trusselbilde som skaper aksept for at et ”ekstraordinært tiltak” kan iverksettes.

Figur 4 Avisoppslag - Til Krig

Somalia fremstilles ved flere anledninger som et land i kaos. Klassekampen skriver oktober 2008, ”Kaos råder i Somalia” (Klassekampen 13.10.2008:10). I Aftenposten kan vi lese, ”Et paradys for sjørøvere”, hvor de poengterer at ”fattigdom, opprør, korrupsjon og fri flyt av våpen gjør somaliske kystbyer til perfekte piratreir” (Aftenposten, 20.11.2008, del 1:14). Denne type framstilling forsterker inntrykket av at dette er en dyptgående trussel som skyldes flere årsaker.

Det understøtter også argumentet om at dette er en trussel som må tas på alvor og ikke vil gå over av seg selv.

Leseren får også inntrykk av at alvorlige tiltak må til for å møte trusselen.

Klassekampen varsler i april 2009 at ”Piratene slår til etter USA-aksjon”, ”Sjørøvere utenfor Somalia har trappet opp væpnede angrep mot utenlandske skip i kjølvannet av

Figur 5 Avisoppslag ”Piratene slår til etter USA-aksjon

USA-marinens redningsaksjon”, i artikkelen kan vi videre lese at piratene lover hevn og vil henrette gisler. Dette underbygges av et bilde av et våpen med angripende båt bakgrunnen(figur 5). (Klassekampen, 16.04.2009:16) Trusselen blir her presentert som å være økende. Hevn er et negativt ladet ord hvor motivasjonen for å gjøre noe er å ta igjen. Når dette kombineres med trussel om å henrette kan dette bidra til skape forståelse av at piratvirksomheten som trusselen er graverende.

I Stavanger Aftenblad kan vi i mai 2009 lese at et norsk skip ble angrepet, og at en av dykkerne om bord på båten befant seg under den ene piratbåten. Artikkelen forteller en dramatisk historie, om pirater som skyter seg inn dører og kuler som er millimeter fra å treffe besetningen. I samme artikkel skriver man også om det norske bidraget, KNM ”Fridtjof Nansen”, som skal bidra i bekjempelsen mot piratvirksomheten. (Stavanger Aftenblad 22.05.2009:12-19). Media er åpenbart en sentral aktør i å formidle hendelser. Vi har sett at media har formidlet dramatiske hendelser, hvor piratene angriper og kaprer båter. Det er et viktig poeng at publikum blir eksponert for denne type hendelser som blir fremstilt som dramatiske og kritiske. Hendelsene bidrar til å skape et trusselbilde. Eriksson & Noreen (2002:12) hevder at ”Events that are interpreted as crisis or external shocks often imply that central values are perceived to be at stake; that time is short, and that extraordinary measures are justified”. Dette kan være hendelser hvor båter bli kapret og mannskaper truet. Media har en viktig rolle fordi at de presenterer hendelsene på en dramatisk måte, og som dermed skaper en følelsen av at viktige verdier står på spill. Eksempel på dette er frihet fra trusler og vold, som er en verdi som er sentral for ”*Human Security*”.

Eriksson & Noreen viser også til at angrepet mot ”*Twin Towers*” september 2001 var en hendelse som førte til at vi oppfatter terrorisme som en eksistensiell trussel. Når piratvirksomheten kan oppfattes som enten direkte eller indirekte å bidra til terrorisme, kan en konsekvens av en slik sammenkobling føre til at piratvirksomhet oppfattes som en eksistensiell trussel. Et viktig poeng er at det er hvordan publikum oppfatter denne trussel, hvordan den konstrueres, og ikke hvordan den faktisk er. De Vreese omtaler dette som ”*framing*”, hvordan media presenterer en sak. Han sier at dette bl.a. kan forstås nettopp som en prosess, og ikke noe som bare oppstår ved en hendelse. (De Vreese, 2005:51) Medias framstilling over tid bidrar

dermed til å skape et oppfattelse av at piratvirksomheten er en eksistensiell trussel.

Min analyse har med dette vist at piratvirksomheten har blitt presentert som en eksistensiell trussel, og at media har hatt en betydelig rolle i dette. Piratvirksomheten blir fremstilt som en eksistensiell trussel mot mannskaper og bidrar også til å opprettholde ustabiliteten i Somalia. Som mottaker får vi inntrykk av at det er nødvendig å agere, og skaper dermed grunnlag for et ekstraordinært tiltak. Hvordan piratvirksomheten presenteres som en trussel må også ses i sammenheng med ulike handlinger og tiltak som utføres og iverksettes. Piratvirksomheten blir presentert som noe mer enn ordinære kriminelle handlinger, og piratene som noe mer enn desperate fiskere. Piratene blir fremstilt som godt organiserte, bevæpnet og fremstår som militære enheter. Dette vil også kunne bidra til å skape en aksept for at ekstraordinære tiltak er nødvendig, og dermed at et publikum godtar et avvik fra ordinære prosedyrer. Kriminalitet er noe vi håndterer med ”normal politikk” og hjemler ikke ekstraordinære tiltak. Ved å framstille piratvirksomheten på en slik måte kan dette bidra til å skape en aksept for de ekstraordinære tiltakene, og dermed også sikkerhetiseringen av piratvirksomheten. I tillegg til trussel så kan også tiltak, og byråkratiske handlinger og lignende bidra til å forsterke trusselbildet. I neste delkapittel skal jeg se videre på dette og ulike tiltak som kan identifiseres.

4.1.3 Ekstraordinære tiltak

Et ekstraordinært tiltak som Buzan m.fl. (1998) viser til i beskrivelse av teorien er et viktig element i sikkerhetstrekket (*speech act*). Spørsmålet en aktør stiller seg er; hvilket tiltak skal vi møte den eksistensielle trusselen med? I denne delen analyserer jeg ulike dokumenter for finne ekstraordinære tiltak.

I januar 2009 deltar Norge på et regionalt møte i Djibouti for landene i Øst-Afrika og på den Arabiske halvøy, formålet med møtet var å komme fram til en regional avtale vedrørende samarbeid om bekjempelse av piratvirksomheten i området. Norge bidrog med 100 000 USD. I uttalelsen om møtet gjentar Nærings- og Handelsdepartementet at piratvirksomheten utgjør en stor fare for mannskap og skip. De skriver videre at ”For tiden er 11 skip kapret og 200 sjøfolk holdes som gisler” og at “[...] inntil Somalia selv kan gripe inn mot piratene må det internasjonale samfunn treffe tiltak for å beskytte internasjonal skipsfart utenfor Somalias kyst”. (Nærings- og Handelsdepartementet, Nyhet, 28.01.2009). Norge deltar i flere internasjonale fora

som har som mål å bekjempe piratvirksomheten. Dette kan bidra til å skape inntrykk av at piratvirksomheten er en så alvorlig trussel at denne type bruk av ressurser er nødvendig. Vi ser her eksempel på to tiltak, økonomisk støtte og diplomati (møtedeltakelse). Norge deltar også på andre møter, og bidrar økonomisk. Isolert sett er ikke dette nødvendigvis ekstraordinære tiltak, og tiltakene må derfor ses i sammenheng med andre tiltak som iverksettes.

I slutten av februar 2009 beslutter regjeringen å sende en fregatt for å bekjempe piratvirksomheten utenfor Somalia. Seks måneder senere setter fregatten ”KNM Fridjof Nansen” kursen sørover. (Forsvarsdepartementet, 2009) Dette er et militært virkemiddel som nyttes mot en ikke-militær trussel. Tradisjonelt har militære tiltak blitt brukt mot militære trusler som truer staten. Samtidig har forsvaret blitt et utenrikspolitisk virkemiddel og har de siste 20 årene blitt brukt i NATO operasjoner utenfor Europa, som for eksempel Afghanistan. I dette tilfellet ser vi at militær makt brukes mot en ikke militær aktør, og at vi i så henseende kan forstå dette som et ekstraordinært tiltak.

Fire måneder senere, juni 2009, sender Nærings- og Handelsdepartementet ut en pressemelding hvor de annonserer at de gir 1 million kr ekstra til IMO⁴ sitt arbeid mot piratvirksomheten. Dette underbygges med at Norge er blant verdens ledende skipsfartsnasjon. (Nærings- og handelsdepartementet, 09.06.2009) I perioden 2009-2011 lanseres flere tiltak bl.a.:

- August 2010, Norge arbeider for straffeforfølgelse av somaliske pirater. (UD, Tale, 06.08.2010)
- August 2010, åpner for å tillate bevæpnet vakt om bord. (Nærings- og Handelsdepartementet, Nyhet, 22.08.2010)
- 07.12.2010 annonserer nytt bidrag i anti-piratoperasjonen i 2012, Norge ønsker å stille med et Orion fly til å overvåke området (FD, Nyhet, 07.12.2010)

Kan de tiltakene og handlingene jeg har sett på så langt kalles ekstraordinære? Bueger skriver at det er vår tolkning av hva som er normalpolitikk som er avgjørende for hva vi oppfatter som

⁴ International Maritime Organization, er et spesialisert organ i FN som har ansvar for sikkerhet og sikring av sjøfarten, samt forebyggende tiltak mot forurensning fra skip. (International Maritime Organization, nettsted)

ekstraordinære tiltak. Han viser videre til at når sikkerhetsrådet i resolusjon 1816 tillater bruk av militær makt, så er dette et avvik fra normal politikk, som tar utgangspunkt i ikke voldelige løsninger for å løse konflikter. (Bueger, 2010:18) Bruk av militære virkemiddel kan dermed sies å være et avvik fra normal politikk. Vi kan også hevde at den totale mengden av tiltak vi møter denne trusselen med avviker fra normal politisk behandling, og gjør at det blir ekstraordinært.

I tillegg fremstår bruk av væpnede vakter på norske skip som ekstraordinært. I høringsbrevet vedrørende bruk av væpnede vakter står det blant annet: ”Samtidig vil eventuell bruk av bevæpnede vakter være et ekstraordinært tiltak i en ekstraordinær sikkerhetssituasjon [...]” (Nærings- og handelsdepartementet, 04.03.2011, min understrekning). Leder av politiets fellesforbund, sier i en kommentar at ved å tillate bevæpning bryter man maktmonopolet: ”At det er behov for bevæpning er ikke vanskelig å skjønne. Men det er et grunnleggende prinsipp i Norge at kun to etater har mulighet til bevæpning: Det er politiet i fredstid og forsvaret i krigstid. Her innfører man noen nye, urovekkende prinsipper”(Dagsavisen 30.06.2011:6). Bruk av bevæpnede vakter fremstår dermed her som et ekstraordinært tiltak.

Samtidig er det ikke alle forslag om tiltak som lykkes like godt. ”Vil skyte piratene” er overskriften i Dagens Næringsliv februar 2011. Skipsreder Stolt-Nielsen, skriver i et debattinnlegg i Dagens Næringsliv at eneste måte å få bukt med piratvirksomheten på er å henrette piratene, i praksis skyte piratene i senk, ”dette er krig”. (DN 15.02.2011:4). Dette er et forsøk på å få plass et krisetiltak som kan oppfattes som ekstremt og ekstraordinært ved at det avviker fra rettslige prinsipper. Samtidig kan man også anta at dette utspillet er et bevisst forsøk på å skape oppmerksomhet og framtvinge handling. Tiltaket blir ikke innført, men når en fremtredende person og reder som Stolt-Nielsen velger å presentere et slik forslag, kan det bidra til å skape en forståelse av at ekstraordinære tiltak er nødvendig for å møte trusselen. Dette utspillet kan dermed forstås som en handling som bidrar til å forsterke og konstruere bildet av en trussel, hvor det er behov for et ekstraordinært tiltak.

I denne delen har jeg vist at ikke alle tiltak og handlinger relatert til piratvirksomheten er ekstraordinære, men i sum kan bidra til å forsterke forståelse av at situasjonen er ekstraordinær. Samtidig har jeg vist til det også er iverksatt tiltak som er ekstraordinære, bruk av militær makt,

en fregatt og et Orion fly kan forstås som ekstraordinært. I tillegg er det å tillate væpnede vakter et avvik fra normalpolitikk, og kan også forstås som ekstraordinært. Selv om flere av tiltakene er av en militær karakter, så er det et vesentlig poeng at min undersøkelse viser at det er benyttet flere ulike tiltak i tillegg til de rent militære. Mine funn viser at det er forsøkt diplomati, hvor Norge har deltatt i ulike møter, bidratt med økonomisk støtte, både for å motvirke piratvirksomheten direkte og indirekte ved å redusere årsaker til piratvirksomheten. I tillegg er det gjort vesentlig endring i maktmonopolet hvor man har tillatt bevæpning av sivile fartøy.

4.1.4 Aktørene og sikkerhetiseringsprosessen

I en sikkerhetiseringsprosess er det flere aktører. Vi kan identifisere en sikkerhetsaktør som sikkerhetiserer, vi har ”publikum” som skal godta at noe blir sikkerhetisert og vi har funksjonelle aktører som påvirker dynamikken i en sektor eller som krever at et referanseobjekt skal bli sikkerhetisert (Buzan m.fl. 1998:36). Tidligere i oppgaven har jeg referert til ulike aktører. I denne delen undersøker og diskuterer jeg hvilken rolle de ulike aktørene har, hvem er det som sikkerhetiserer. Avslutningsvis diskuterer jeg hvorvidt sikkerhetiseringen er vellykket med utgangspunkt i publikums aksept av tiltak og trusselbildet. I min undersøkelse har jeg identifisert følgende aktører:

- **Statlige aktører**
 - Nærings- og handelsdepartementet
 - Utenriksdepartementet
 - Forsvarsdepartementet
 - Justis- og Politidepartementet
 - Politikere
- **Interesse organisasjoner/press grupper.**
 - Norges Rederiforbund
 - Norsk Sjømannsforbund
 - Det norske maskinistforbundet.
 - Rederiforbundet
 - Norsk sjøoffisersforbund
- **Media**
- **Andre**
 - Privatpersoner
 - Internasjonale organisasjon
 - Internasjonale interesse organisasjon – for eksempel ”*Save our Seafarers*”

I denne delen skal jeg se nærmere på de ulike aktørene som er identifisert og hvilken rolle de har

hatt i sikkerhetiseringsprosessen. En måte å identifisere aktørene og deres rolle på er å se etter den retoriske strukturen. Den retoriske strukturen i et sikkerhetstrekk er karakteristisk og kan bidra til å finne aktørene og fenomenet i andre enn den politisk-militære sektor. I teori kapitlet viste jeg at et sikkerhetiseringsargument er bygget opp om begrepet overlevelse, ”vi må prioritere denne aktiviteten, og ”hvis vi ikke gjør dette nå vil det være for sent”, og vi vil ikke overleve” (Buzan 1998:33). Dette er et av elementene jeg vil bruke for å identifisere aktørene og deres rolle.

En åpenbar aktør å starte med er myndighetsaktørene. I punkt 4.1.1 referanseobjekt, ser vi en dialog mellom representanter fra Stortinget og Regjeringen, hvor stortingsrepresentant Vallersnes stiller spørsmål om ikke også Norge skal delta operativt. I dette tilfellet blir Stortinget både sikkerhetsaktør og tilhører. Christian Bueger beskriver et lignende forhold når han ser på sikkerhetsrådet, som både kan fremstå som en sikkerhetsaktør, den som fremstiller noe som en trussel og samtidig en tilhører, den som skal godta (Bueger 2010:21). Samtidig representerer de to ulike deler av demokratiet, den lovgivende og den utøvende - Stortinget og Regjeringen. Vallersnes som representerer Stortinget fremstår som en aktør som forsøker å sikkerhetisere piratvirksomheten, og regjeringen er den som skal akseptere og handle deretter. Dette kan vi tolke som om at politikere og politiske parti opptrer som sikkerhetiseringsaktører. Et annet eksempel på dette er fra februar 2011 hvor politikere fra Høyre, Fremskrittspartiet sammen med Rederiforbundet krever at en ny norsk fregatt må på plass. ”Høyre mener situasjonen norske mannskaper og handelsfartøy møter er ekstraordinær” og at situasjonen haster. Vi ser her et forsøk på å sikkerhetisere piratvirksomheten for å få på plass et ekstraordinært tiltak, og hvor man i tillegg peker på det tidskritiske. (NTB tekst 15.02.2011) Dette kan tolkes som at politikere, politiske partier og interesseorganisasjonene opptrer som sikkerhetsaktører (Bigo 2002).

Tidligere i oppgaven har jeg vist at Jonas Gahr Støre, sammen med interesseorganisasjoner som Rederiforbundet har presentert piratvirksomheten som en trussel som truer sjøfolk og matforsyningene som kommer sjøveien (UD, artikkel, 15.12.2008). Myndighetene fremstår ikke som en tydelig sikkerhetsaktør, men er den aktøren som har stått for tiltakene og ressursene som er satt inn. Samtidig har vi sett at regjeringen, representert ved departementene ved ulike anledninger har uttalt seg om piratvirksomheten som en trussel mot ulike referanseobjekt(se pkt

4.1.1). En annen aktør er interesseorganisasjonene, representert ved de ulike rederiforbund, og ansatt forbund. Rederne og de ansatte har en selvskreven interesse av å sikkerhetisere piratvirksomheten, det er deres liv og virksomhet som trues. Min undersøkelse viser at disse aktørene enten alene eller sammen med offentlige myndigheter forsøker å sikkerhetisere piratvirksomheten.

En tydelig sikkerhetiserings retorikk har ikke vært så tydelig i de dokumentene jeg har vist til så langt, men det finnes allikevel eksempler på dette. "Save our Seafarers" er en interesseorganisasjon som jobber for å utrydde piratvirksomheten, og hvor bl.a. IMO som en av flere står bak (Save our Seafarers, nettsted) . I mars 2011 sender de et brev til Statsministeren som tydelig følger den retoriske strukturen til et sikkerhetstrekk. De skriver "Violent acts of piracy off the coast of Somalia [...] have spiralled out of control [...]", "The human cost [...]", "The threat to flow of world trade is unprecedented [...]", og argumenterer for at "Urgent action is required [...]", og at "If nothing is done, the world economy is at risk". (Save our Seafarers, 01.03.2011). I dette brevet ser vi en tydeligere sikkerhetiserings retorikk; for at økonomien skal overleve er det akutt behov for et ekstraordinært tiltak, i dette tilfellet, bruk av militær makt. Vi har også sett lignende forsøk fra rederiene, eksempel på dette er brevet som Bergens Rederiforening sendte til regjeringen, juli 2010 med tittelen "Nok er nok – nå må regjeringen stå sammen og treffe tiltak for å bekjempe piratvirksomheten". (Bergens Rederiforening, brev til FD datert 28.06.2010). I dette tilfellet fremstår interesseorganisasjonene eller pressgruppene som sikkerhetsaktører, som forsøker å overbevise myndighetene og forsøker dermed å sikkerhetisere piratvirksomheten. Samtidig, det kan hevdes at de mangler den nødvendige autoritet, og at de derfor opptrer som en funksjonell aktør, heller enn en sikkerhetiseringsaktør.

I sikkerhetiseringsprosessen har også media spilt en viktig rolle. Buzan m.fl (1998:124) sier at "[...]the media is an important actor that contributes significantly to the definition of situations." Media bidrar dermed i følge Buzan m.fl. til å skape oversikt over situasjonen, hvem er aktører og hva har skjedd. Samtidig så omtales media ofte som den "fjerde statsmakten"(Store Norske Leksikon, nettutgave), årsaken er åpenbart at aviser, TV og radio med mer har en sterk påvirkning på sine lyttere og lesere. Media kan ha en selvstendig rolle, men kan samtidig brukes av de ulike aktørene for å sikkerhetisere. Vultee argumenterer for dette i sin doktorsgradhandling:

“But the Copenhagen School places two important hurdles in front of any such effort. Not only must an “existential threat requiring emergency action” be identified, but a significant part of the audience needs to accept that designation (Buzan, Wæver, & de Wilde, 1998, p. 27). Such a threat might not be as self-evident as an erupting volcano or an invading barbarian horde; more likely, a political actor will have to build a persuasive case for securitizing the threat using the mass media” (Vultee 2007:11)

Vultee peker her på at det ikke nødvendigvis er å lett å finne en trussel, ikke alle typer trusler er like åpenbare og sikkerhetsaktøren må overbevise tilhørerne ved å bygge en overbevisende sak ved å bruke massemedia. Dette skiller seg litt fra det Buzan i utgangspunktet skisserer. I Københavnskolens beskrivelsen av teorien så går de langt i å antyde at sikkerhetisering skjer ved at en trussel blir uttalt, selve uttalelsen i seg selv er en utførende handling (Buzan m.fl. 1998). Vultee derimot, mener at det er flere elementer som taler, nyhetsartikler, og bilder som skapes over tid, som bidrar til at noe blir sikkerhetisert. Vultee beskriver medias rolle som ”*framing*”, ”It is the process by which a series of events is organized into a problem, but it is also the process by which that problem and others like it can be organized into a particular kind of threat” (Vultee 2007:96). Dette betyr at media bidrar med å skape en ramme, og som jeg tidligere har vist så bidrar de til å bygge et trusselbilde.

Media sin rolle er i liten grad beskrevet eller operasjonalisert i teorien. Buzan m.fl.(1998) bruker rollen funksjonell aktør, men heller ikke denne rollen er godt operasjonalisert. En funksjonell aktør er en aktør som påvirker dynamikken i en sektor, uten at den er referanse objekt eller sikkerhetsaktør. Det er i hovedsak innenfor den militære sektor Buzan m.fl. viser til eksempler på dette, hvor de trekker fram leiemordere, militær industri og private sikkerhetsaktører. I de artiklene jeg har gjennomgått har ikke media fremstått som en tydelig sikkerhetsaktør som bevisst forsøker å sikkerhetisere piratvirksomheten. Medias rolle ligger nærmere det som både Vultee og Buzan beskriver. Media gir en oversikt over situasjonen. Samtidig så bidrar de også til å forsterke trusselbildet, og overtid bidrar de til å tilrettelegge for at piratvirksomheten sikkerhetiseres. De blir en forsterkende aktør, eller en tilrettelegger og ikke en sikkerhetsaktør.

En viktig rolle er publikum, hvem er sikkerhetstrekket eller sikkerhetstalen rettet mot. Det som min undersøkelse viser så langt er at regjeringen, både kan inneha rollen som publikum og sikkerhetsaktør. Vi har sett at interesseorganisasjonene, og politiske partier i enkelte situasjon har

fremstått som sikkerhetsaktører, og har forsøkt å overbevise regjeringen om å treffe tiltak. Samtidig så har vi sett at også regjeringen har argumentert for de tiltak de har truffet. Dette kan tyde på at regjeringen har forsøkt å legitimere sine tiltak. I følge Buzan (1998:21) er intensjonen med å etablere et trusselbilde å legitimere de ekstraordinære tiltakene. Sett i lys av dette kan dermed regjeringen fremstå som en sikkerhetsaktør. Publikum kan være velgerne, som må godta tiltakene, og at piratvirksomheten truer de referanse objektene som trukket fram. Dette forsterkes også av media sin rolle, hvor de bidrar med å forsterke trussel bildet. Media har et bredt nedslagsfelt, og spesielt mot de store massene som er velgerne.

Kan vi identifisere en sikkerhetiseringsprosess? I oppgaven så langt har jeg identifisert flere referanse objekt som er truet, jeg har videre vist hvordan piratvirksomheten har blitt forsøkt fremstilt som en eksistensiell trussel. Vi har sett at tiltakene, både enkeltvis og i sum, kan argumenters å avvike fra ordinær politikk, og dermed kalles ekstraordinære. Det er også identifisert aktører som har forsøkt å gjennomføre et sikkerhetstrekk. Dette betyr at vi kan identifisere en sikkerhetiseringsprosess, men ikke at den har vært vellykket. En suksessfull sikkerhetisering er avhengig av at publikum godtar at et referanse objekt er eksistensielt truet, og består som jeg har vist av en eksistensiell trussel og et krise tiltak (Buzan, 1998: 31&26).

Å måle i hvilken grad publikum har akseptert sikkerhetiseringen kan være utfordrende. Hvis vi først ser på velgere som publikum, kan vi her få et inntrykk av i hvilken grad sikkerhetiseringen er akseptert. En rekke privatpersoner har gjennom sikkerhetiseringsprosessen gitt uttrykk for sin støtte til de tiltak som er iverksatt, og samtidig har enkelte forslått nye. Flere av disse personen er tidligere eller nåværende sjømenn. I mars 2011 sender Andersen en epost hvor han foreslår å gjøre bruk av ”fjernstyrte dreibare vanndyser” på båtene (Andersen, epost, 04.03.2011), Fossem argumentere for å bevæpne handelsfartøyene (Fossem, epost 05.03.2011), Getz sender februar 2011 et brev hvor han sterkt argumenterer for at dette er krig og at dertil egnede virkemiddel må brukes ”Derfor møtes ikke krig med krig, men med siviliserte politimetoder [...]” (Getz, brev 16.02.2011). Kaptein Jarle Johannesen, som februar 2011 bidrar med er artikkel om maritim risk analyse (Johannesen, epost, 24.02.2011). Et element ved et sikkerhetstrekk er at tilhørerne skal godta sikkerhetstrekket, hvor den som sikkerhetiserer skal overbevise om at dette er nødvendig. Denne korrespondansen tyder på en slik aksept. Dette er riktig nok en meget begrenset

korrespondanse, men kan gi en indikasjon på hvordan dette kan oppfattes av privatpersoner. Samtidig viser korrespondansen at også privatpersoner har en interesse av å sikkerhetisere piratvirksomheten.

Et av krisetiltakene som ble identifisert var bevæpning av vakter. Dette var i utgangspunktet et tiltak rederinæringen ikke ønsket. I januar 2009 advarer Rederiforbundet mot bevæpning. (Bergens Tidende 15.01.2009:24) Et år senere, august 2010 ber rederiet Odfjell SE om tillatelse til bevæpning, og snur dermed i sin holdning væpnede vakter (Bergens Tidende 18.08.2010:8). Rederiene fremstår her som publikum, og det kan tyde på at regjeringen i denne situasjonen lykkes med å bryte fri fra ordinære prosedyrer, samt innført et ekstraordinært tiltak. Dette forsterker inntrykket av at sikkerhetsaktøren er staten, og at tilhøreren i dette tilfellet er rederinæringen. I tillegg fremstår rederinæringen som en funksjonell aktør, som selv forsøker å påvirke sikkerhetiseringen. Mine funn i oppgaven tyder på at sikkerhetiseringen var vellykket.

5 Konklusjon

Utgangspunktet for denne oppgaven var å undersøke om og hvordan piratvirksomheten utenfor Aden-bukten var blitt sikkerhetisert i Norge. Dette har jeg gjort ved å analysere offentlige dokumenter og media artikler. Mine funn viser at piratvirksomheten utenfor Aden-bukten har blitt sikkerhetisert, samtidig viser undersøkelsen at dette ikke er en prosess som er veldig tydelig.

Det er i oppgaven identifisert en rekke aktører, men det har vist seg vanskelig å identifisere hvilke rolle de ulike aktørene har. Resultatene kan tyde på at myndighetene i enkelte situasjoner er en sikkerhetsaktør, men samtidig også fremstår som publikum i andre situasjoner. Selv om rederinæringen kan opptre som en sikkerhetsaktør, mangler de den nødvendige autoriteten. Det kan dermed tyde på at de i større grad innehar en rolle som funksjonell aktør, og forsøker å påvirke myndighetene som fremtrer som den tydeligste sikkerhetsaktøren.

Aktørene har trukket fram en rekke referanseobjekt som skipsfart, liv og helse, miljø og det økonomiske grunnlaget. Referanseobjektene som trekkes fram av aktørene er relativt like, og kan tyde på at det er sammenfallende interesser. Dette kan bidra til å skape en aksept for at de objektene som trues. Samtidig så er det mulig å se et skille i interessene. Myndighetene legger større vekt på stabiliteten i regionen, og skipsfarten legger større vekt på det økonomiske grunnlaget for driften. Dette kan også tyde på at en slik argumentasjon fra næringen er rettet mot staten som aktør, og ikke ”folk flest”.

Det er spesielt medias fremstilling av piratvirksomheten over tid som har bidratt til å konstruere et bilde av piratvirksomheten som en eksistensiell trussel. Et viktig element er koblingen mot terrorisme, som medvirker til at piratvirksomheten oppfattes som eksistensiell. Piratene, aktiviteten og hendelsene blir fremstilt på en måte som skaper aksept for at det er nødvendig å reagere. Publikum godtar dermed de ekstraordinære tiltak.

I forbindelse med håndteringen av piratvirksomheten er det ikke bare funnet et enkeltstående tiltak som har bidratt til å sikkerhetisere piratvirksomheten, men flere tiltak. Dette kan vi tolke som om at tiltakene i sum, og kombinasjon av ulike tiltak, bidrar til å gjøre tiltakene ekstraordinære. Militære bidrag kombineres med økonomiske ekstrabevilgninger, bruk av

diplomati, og at man avviker fra normale prosedyrer som å tillate bevæpnet vakter på fartøyene. Sist nevnte er også et eksempel på at enkelte av tiltakene kan forstås som ekstraordinære i seg selv.

Undersøkelsen viser at piratvirksomheten har blitt løftet fra den politiske til den sikkerhetspolitiske sfære som et resultat av en sikkerhetiseringsprosess. Både myndigheter og rederinæringen har fremstilt piratvirksomheten som en eksistensiell trussel mot ulike referanseobjekter. Spesielt media har spilt en viktig rolle i å etablere piratvirksomheten som en eksistensiell trussel. Dette har ført til at flere av de tiltak som er iverksatt, hver for seg og i sum, kan forstås som ekstraordinære. En slik håndtering av piratvirksomheten kan tolkes som en brudd på ordinære politiske prosedyrer og håndtering. Mine funn kan tolkes dithen at en vellykket sikkerhetisering av piratvirksomheten har funnet sted.

Oppgavens funn bidrar til skape en forståelse av hvordan et fenomen som piratvirksomhet blir presentert som en trussel over tid, og hvordan dette bidrar til en aksept for å tillate handlinger man vanligvis ikke tillater. Ved å bruke sikkerhetiseringsteorien som utgangspunkt for min analyse, har jeg også vist hvordan denne kan operasjonaliseres. En svakhet ved analysen er den ikke måler effekten av hvordan trussel blir konstruert. Her kunne det vært mulig å gjennomført både kvalitative og kvantitative undersøkelser. Dette ville også i større grad kunne sagt noe om i hvilken grad publikum har godtatt og oppfattet trusselen som eksistensiell, og ikke minst hvilken grad sikkerhetsaktøren har lyktes med å skape aksept for de ekstraordinære tiltakene. Det som jeg i denne oppgaven ikke har undersøkt, men som kunne vært interessant å se videre på er hvordan internasjonale sikkerhetiseringsprosessen har påvirket prosessen i Norge. En slik prosess ville også kunne gitt mulighet til å analysere styrende NATO og FN dokumenter.

6 Litteraturliste

Aradau, Claudia, 2004, Security and the democratic scene: desecuritization and emancipation *Journal of International Relations and Development*, Vol. 7, Nr. 4. 388-413

Balzacq, Thierry, 2009. Constructivism and security studies. Utkast til artikkel i, Myriam Dunn Cavelty & Victor Maue, red., *Handbook of Security Studies*.

Balzacq Thierry (2005) The three faces of securitization: Political agency, audience and context. *European Journal of International Relations* 11(2): 171–201.

Bigo, D. (2002) "Security and Immigration: Towards a Critique of the Governmentality of Unease". *Alternatives* 27:63-92.

Bueger, Christian., 2010 " Security as performance: Securitization, piracy and the united Nations security council." Presentert på den halvårlege konferansen som holdes av "the Standing group for International Relations of the ECPR, Stockholm. Sept. 2010. Utkast til konferansepaper.

Burchill, Scott m.fl. (2005). *Theories of International Relations*. New York: Palgrave macmillan.

Buzan, B., Wæver, O., & de Wilde, J. (1998). *Security: A new framework for analysis*. Boulder, CO: Lynne Reiner Publishers.

De Vreese, C. H. (2005). News framing: Theory and typology. *Information Design Journal + Document Design*, 13(1):51-62

Diesen, Sverre (2000). *Militær Strategi*. Oslo:J.W.Cappelens Forlag AS.

Eriksson, Johann og Erik Noreen (2002) 'Setting the Agenda of Threats. An Explanatory Model', *Uppsala Peace Research Papers*, Nr. 6.

Evans, Graham & Jeffrey Newnham (red) (1998). *The Penguin Dictionary of International Relations*. London:Penguin Group.

Floyd Rita., 2007. Human Security and the Copenhagen School's Securitization Approach: Conceptualizing human security as a securitizing move. *Human Security Journal*. 5:38–49.

Gad, Ulrik Pram & Petersen, Lund Karen, 2012. Samtaler om Københavnerskolen. Begreper om politikk i studier av sikkerhetisering. *Internasjonal politikk* 3:329-352

Gkonis, Konstantinos G. (2010). "Modeling security aspects of merchant shipping: A Piracy setting. 2010.<<http://www.martrans.org/documents/2009/security/IAME2010.pdf>> [Lesedato:12.05.2013]

Hansen, A. D. and Sørensen, E. (2005) "Polity as Politics: Studying the Shaping and Effects of Discursive Politics" i Howarth, D. and Torfing, J. (red.) "Discourse Theory in European Politics:

Identity, Policy and Governance”.

Hoogensen Gjørsv, Gunhild, 2012. Security by any other name: negative security, positive security, and a multiactor security approach. *Review of International Studies*, 38 (4) 835-859

Hough, Peter (2005). *Understanding Global Security*. London:Routledge.

Huysmans, J. (2000). The European Union and the securitization of migration. *Journal of Common Market Studies*, 38(5), 751–777.

International Expert Group on Piracy off the Somali Coast (IEGPS). *Piracy of the Somali Coast. Workshop commissioned by the Special Representative of the Secretary General of the UN to Somalia Ambassador Ahmedou Ould-Abdallah*. Nairobi, 10-21.11.2008. Rapport

Iversen, Jørn Håvard, 2012. *Kompleksitet i norsk identitet: en analyse av norsk olje- og gassindustri*. Tromsø:Universitetet i Tromsø. Masteroppgave

Jackson, N. J. (2006). International Organizations, Security Dichotomies and the Trafficking of Persons and Narcotics in Post-Soviet Central Asia: A Critique of the Securitization *Framework*. *Security Dialogue*, 37 (3): 299-317.

Jacobsen, Dag Ingvar (2005). *Hvordan gjennomføre undersøkelser. Innføring i samfunnsvitenskaplig metode*. Kristiansand:Høyskoleforlaget.

Johannesen, Klaus Olai, (2010). *Krigsskip mot pirater ved Afrikas Horn. Er den sjømilitære tilstedeværelse effektiv piratbekjempelse?* Oslo:Forsvarets Stabsskole. Masteroppgave.

Johnson, D., Pladdet, E. & Valencia M.J. (2005) Research on Southeast Asian Piracy. In Johnson & M.J. Valencia (red.), *Piracy in Southeast Asia: Status, Issues and Responses*. Singapore: ISEAS Publications . [<http://tinyurl.com/clzr494>] [Lesedato: 13.05.13]

Knudsen, Olav., (2001) Post-Copenhagen security studies: Desecuritizing securitization. *Security Dialogue* 32(3): 355–368.

Kraska, James, og Brian Wilson. 2008. Piracy, policy, and law. *Proceedings Magazine* 134(12):1,270 [<http://tinyurl.com/cjotzg9>] [Lesedato:13.05.2013]

McDonald, Matt, (2008) Securitization and the construction of security. *European Journal of International Relations* 14(4): 563–587.

Ross, Shani og Ben-David, Joshua, 2009. Somali Piracy: An Escalating Security Dilemma. *Harvard Africa Policy Journal*, 5:55-70.

Rothschild, Emma., 1995. ”What is Security?”, i *Dædalus: Journal of the American Academy of Arts and Sciences*, 124 (3):53–98.

Salter, Mark, 2010. "Securitization Theory: A Research Agenda." Presentert på det årlige møtet til "the Theory vs Policy. Connecting Scholars and Practitioners, New Orleans. 17.02.10. Konferansepaper. <<http://tinyurl.com/cqlppms>> [Lesedato:13.05.2013]

Sneldal, Eli Kristin (2011). *Dokumentanalyse av St. Meld.nr.7. Et nyskapende og bærekraftig Norge. Instrumentell og myteperspektiv i et offentlig norsk dokument*. Agder:Universitetet i Agder, Institutt for Statsvitenskap og ledelsesfag. Masteroppgave.

Stritzel, Holger. (2012). Securitization, power, intertextuality: Discourse theory and the translations of organized crime. *Security Dialogue*, 43 (6): 549-567.

Stritzel, Holger, (2007). Towards a Theory of Securitization: Copenhagen and Beyond. *European Journal of International Relations*. 13:357

Thagaard, Tove (2003): *Systematikk og innlevelse: en innføring i kvalitativ metode*. Bergen:Fagbokforlaget.

Tsvetkova, B. (2009). Securitizing Piracy Off the Coast of Somalia. *Central European Journal of International and Security Studies (CEJISS)*, 3(1), 44-63.

Vale, Peter. (2003) "Security and Politics in South Africa – The Regional Dimension". University of Cape Town Press, Lynne Rienner Publishers, Cape Town.

Vultee, F. & Columbia, U. o. M.-. (2007). *Securitization as a Theory of Media Effects: The Contest Over the Framing of Political Violence*. Columbia:University of Missouri. PhD-avhandling.

Vuori, J. A. (2008). Illocutionary Logic and Strands of Securitization: Applying the Theory of Securitization to the Study of Non-Democratic Political Orders. *European Journal of International Relations*, 14 (1): 65-99.

Watson, S. D. (2012). 'Framing' the Copenhagen School: Integrating the Literature on Threat Construction. *Millennium-Journal of International Studies*, 40 (2): 279-301.

Wilkinson, C. (2007). The Copenhagen School on Tour in Kyrgyzstan: Is Securitization Theory Useable Outside Europe? *Security Dialogue*, 38 (1): 5-25.

Williams Michael. C., (2003) Words, images, enemies: Securitization and international politics. *International Studies Quarterly* 47(4): 511–531.

Østerud, Øyvind, Kjell Goldmann, Mogens N. Pedersen (red), (1997). *Statsvitenskaplig Leksikon*. Oslo:Universitetsforlaget

Åtland, Kristian (2009). *The European Arctic in Soviet and Russian Security Policy, 1987-2007. A collection of articles drawing on "Copenhagen School" theory*. Tromsø:Universitetet i Tromsø. PhD-avhandling.

Internett kilder:

BBC News. 19.08.2008, "Seized tanker anchors off Somalia".

[<http://news.bbc.co.uk/2/hi/7735507.stm>] [Lesedato:13.05.2013]

Bergen Rederiforbund. Strategi og hovedmål. [<http://tinyurl.com/cw6who4>]

[Lesedato:13.05.2013]

CIA Factbook, <<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/so.html>>

[Lesedato:13.05.2013]

De Forente Nasjoner (FN). Legal Framework for the Repression of Piracy Under UNCLOS.

< http://www.un.org/Depts/los/piracy/piracy_legal_framework.htm> [Lesedato:13.05.2013]

Det store Norske Leksikon. *Fjerde statsmakt*.

[http://snl.no/fjerde_statsmakt] [Lesedato 25.05.13]

Det store Norske Leksikon. *Muhammed Siad Barre*

<http://snl.no/Muhammed_Siad_Barre>. [Lesedato:13.05.2013]

EU Navfor Somalia. [<http://eunavfor.eu/about-us/mission/>][Lesedato:13.05.2013]

Forsvarsdepartementet, 05.2009. Norsk fregatt til EU anti-piratoperasjon.

<<http://tinyurl.com/ccnk55z>>[Lesedato:13.05.2013]

Forsvarsdepartementet, 09.09.2009. Det globale trusselbildet. Foredrag av statssekretær Espen Barth Eide på PSTs landskonferanse 8. September 2009.

< <http://tinyurl.com/mwyvu3>>[Lesedato:13.05.2013]

Forsvarsdepartementet, 07.12.2010. Planlegger nytt bidrag i anti-piratoperasjonen i 2012.

[<http://tinyurl.com/3xp9rya>] [Lesedato:13.05.2013]

Forsvarsdepartementet, 27.05.2011. Statssekretærens foredrag for Norske

Reserveoffiserers Formannskonferanse. <<http://tinyurl.com/cfw33hd>>

[Lesedato:13.05.2013]

Forsvarsdepartementet, 04.04.2011. Norsk Orion-fly bidrar I kampen mot piratene.

< <http://tinyurl.com/bwlq3yy>>[Lesedato:13.05.2013]

Hunter, Robyn, 2008. Somali pirates living the high life. *BBC News*, 28.10.08

<<http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/7650415.stm>> [Lesedato:13.05.2013]

International Maritime Organization. [www.imo.org][Lesedato:13.05.2013]

Konstam, Angus, 2008. From cutlass to AK-47. *BBC News*, 14.11.08.

<<http://news.bbc.co.uk/2/hi/7729256.stm>> [Lesedato:13.05.2013]

Maritime Terrorism Research Center. *Definitions. Defining Piracy.*
[<http://www.maritimeterrorism.com/definitions/>] [Lesedato:25.05.13]

NRK Nett. 30.09.2008. ”Bow Cedar” i kapringsdrama.
[http://www.nrk.no//nyheter/distrikt/nrk_sogn_og_fjordane/1.6240664] [Lesedato:13.05.2013]
Nærings- og handelsdepartementet, 09.06.2009. Mer penger til kampen mot pirater.
< <http://tinyurl.com/cgqb5vq>> [Lesedato:13.05.2013]

Nærings- og handelsdepartementet, 28.01.2009. Bekjempelse av piratvirksomhet.
[<http://tinyurl.com/bzv73u>] [Lesedato:13.05.2013]

Nærings- og handelsdepartementet, 22.08.10. Bevæpnet vakt om bord.
[<http://tinyurl.com/ca6w9n3>] [Lesedato:13.05.2013]

Nærings- og handelsdepartementet, 04.03.11. Utkast til forskrift om bevæpnede vakter på skip mv. [<http://tinyurl.com/d3t7wkn>] [Lesedato:13.05.2013]

Regjeringen (2005): *Soria Moria-erklæringen.*
<<http://tinyurl.com/bpfffdy>> [Lesedato:13.05.2013]

Save Our Seafarers. [<http://www.saveourseafarers.com/>][Lesedato:13.05.2013]

Utenriks departementet, 15.09.2008. Lansering av Norges nye humanitære strategi. Humanitært forum. < <http://tinyurl.com/d9sq2ls>> [Lesedato:13.05.2013]

Utenriksdepartementet, 02.12.2008. Svar på skriftlig spørsmål fra stortingsrepresentant Vallersnes (H) om norske skip og piratvirksomhet. [<http://tinyurl.com/c95kmah>] [Lesedato:13.05.2013]

Utenriksdepartementet, 15.12.2008. Piratsituasjonen utenfor Somalia.
[<http://tinyurl.com/boqla5u>] [Lesedato:13.05.2013]

Utenriksdepartementet, 10.02.2009. Utenrikspolitisk redegjørelse for Stortinget 10.februar 2009. [<http://tinyurl.com/cxbogvy>] [Lesedato:13.05.2013]

Utenriksdepartementet, 30.03.2009. Kapring av norskeid Skip.
<<http://tinyurl.com/dc3bl2>> [Lesedato:13.05.2013]

Utenriksdepartementet, 06.08.10. Norge arbeider for straffeforfølgelse av somaliske pirater.
[<http://tinyurl.com/ck7j6eh>] [Lesedato:13.05.2013]

Utenriksdepartementet, 10.02.2011. Utenrikspolitisk redegjørelse for Stortinget 10.februar 2011. < <http://tinyurl.com/d9n4572>>[Lesedato:13.05.2013]

Utenriksdepartementet. Meld. St. 16 (2009–2010).

<<http://tinyurl.com/ctobdmg>>[Lesedato:13.05.2013]

VG nett, 10.09.2011. Dette har skjedd i terrorens tiår.

[<http://www.vg.no/nyheter/utenriks/artikkel.php?artid=10098447>] [Lesedato:13.05.2013]

Wikipedia. *War on Terror*. [http://en.wikipedia.org/wiki/War_on_Terror] [Lesedato:13.05.2013]

Avis artikler

Aftenposten 15.08.2003, ”Stadig flere piratangrep mot norske skip”

Aftenposten 05.11.2005, ”Skremte pirater med kanonbrak. Nordmenn angrepet utenfor Somalia.”

Aftenposten, 20.11.2008, ”Et paradys for sjørøvere”.

Bergens Tidende 15.01.2009. ”Fraråder væpnet vakt”.

Bergens Tidende 18.08.2010. ”Vurderer væpnede vakter”

Dagens næringsliv 15.02.2011, ”Vil skyte pirater”.

Dagsavisen 30.06.2011, del 1:6, ”Åpner for private vakter til sjøs”

Klassekampen, 13.10.2008, ”Kaos råder i Somalia”.

Klassekampen, 16.04.2009, ”Piratene slår til etter USA-aksjon”.

NTBtekst 18.05.1995, ”Sjørøveri også et miljøproblem”

NTBtekst 26.09.2005, ”Skip tatt av pirater utenfor Somalia”

NTBtekst 15.02.2011, ”Krever fregatt til Adenbukten så raskt som mulig”.

Stavanger Aftenblad, 22.05.2009, ”Det norske skipet ble beskytt, men kunne ikke flykte”.

VG 27.09.2008, ”Til krig mot somaliske pirater. Russerne vil ta tilbake stjalne tanks og raketter”.

Korrespondanse

Brev, 28.06.10, fra Bergens Rederiforening til Forsvarsdepartementet. Saksnr 09/00072-60.

Brev, 16.02.11, fra Arne Getz til Nærings- og handelsdepartementet

Epost, 01.03.2011, fra Save our Seafarers til Statsministerens kontor (SMK)., 2008/01272-8

Epost, 04.03.2011, fra Peter Oscar Andersen til NHD.

Epost, 05.03.11, fra Harald Fossem til Trond Giske.

Epost, 24.02.2011, fra Jarle Johannesen til Sjøfartsdirektoratet.